

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	10 kor.
Hegyedévre	3 c.
Helyben hához hordva:	
Egész évre	20 kor.
Hegyedévre	5 c.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Hegyedévre	6 c.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétért
Szombat utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség közléseinek visszaküldésére
vagy megőrzésére nem vállalunk felelősséget.

Közlönyök és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Helyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szept. 19.

A nemzeti kegyelet ünnepe.

Tökéből élünk.

A mit apáink szereztek, tudásuk és vérük árán, az járadékként reánk maradt s urasan kezeljük. Boldog-boldogtalanak juttatunk az alkotmányos kincséből, magunk is pazaroljuk, ha mégis van belőle, az nem arra mutat, hogy jól gazdálkodunk vele, hanem arra, hogy oly sok volt, a mennyit még könnyelműségünkkel se tudtunk 50 év alatt elpazarolni.

Kivilágítás, országos ünnep, egyetemes lelkesedés soha sem a jelennek szól, csak a multnak.

De mégis jó hogy ünnepelünk, legalább a mult fénye belecillámlik a szürke kozmopolita jelenbe s e villámfény mellett legalább egy pillanatra látjuk a helyes utat — előre.

Elégé nem dicsérhető komolysággal, igazán művelt város polgáraihoz méltóan ünnepelt tegnap városunk.

Lobogó zászlók a lelkesedés jelei, nem pedig kitört ablakok az éretlenség bizonyítványai, hirdetik nálunk az ünnepeket, melynek méltó végakkordjaként sokáig fog szívünkben zsongani Rádl Odönnek, igazi szónokunknak remek beszéde.

Az ünnep lefolyása letkes és méltóságos volt.

*

Részletes tudósításaink a nagyvárad, budapesti és vidéki ünnepkről a következők:

A fővárosban.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, szept. 19.

Az ország szíve, székes fővárosa: Budapest ünnepel. A metropolis külső városai és környéke is a trikolor színeiben pompáznak. Reggel 5 órakor cigányzenekarok ébresztik fel a várost. Mindenütt a Kossuth-nóta hangzik föl. Egy csapásra megélelnének az utcák. Hatalmas embertömegek hőmpolyognak a belső város felé. Százezeren és százezeren a belváros felé, a gyülekezés helyére igyekeznek. Közben a Deák-téri evangélikus templomban istentisztelet tartanak, a melyen részt vesznek az országgyűlés és a hatóságok fejei. És most a vidék kezd meg fölvonulását. Lovas bandérium bandériumot ér; zászlóval, zeneszóval haladnak. Délelőtt 10 órakor az országgyűlés képviselése, élén Apponyi Albert gróf elnökkel, a székesfőváros törvényhatósága, Pestvármegye és számos egyesület küldöttsége a Kerepesi-úton a Kerepesi-temetőbe indul a mauzoleum alap-

kövének letételéhez. A gyalogjárdákat, a merre a menet elhalad, óriási embertömeg lepte el. Dél van. A belső város, a Nemzeti Múzeum vidéke, emberbolyhoz hasonlít. És még mindig érkeznek küldöttségek zeneszóval, zászlóval. A tömeg a Múzeum-köruton menetté formálódik. Széles sorokban fordulnak be az egyesületek zászlóikkal a Kerepesi-útra, legelől a Lovasbandérium zeneszóval, a melyek mögött a 48-as honvédek haladnak. A hatalmas embertömeg, százezeren meg százezeren, a temetőbe igyekezik, a Kossuth-nótát énekelvén. A menet legelője máris ott van, a vége még mindig a Múzeum-köruton mozog. Megkezdődik a koszorúk letétele. Száz és száz koszorú borítja már a sirhalmot és még mindig nincsen vége.

A legnagyobb feltűnést keltette Pestvármegye koszorujának érkezése. A koszorut nyolcz gyaloghajdu hozta. Előtte Pestvármegye régi bandériális zászlóját vitték, mögötte pedig az alispán vezetése alatt felvonult Pestvármegye egész törvényhatósági bizottsága, mindmennyi tagja díszmagyarban.

A képviselőház koszoruját Apponyi Albert elnök és Csávossy Béla házelnök vezetése alatt négy képviselőházi szolga hozta.

A főváros koszoruját a polgármester, az alpolgármester és az összes tanácsstagok kísérték. Fél 12 órakor pontban megérkeztek Kossuth Ferencz, Kossuth Lajos Tivadar s Ambrozovics Dezsőné és ők mint elsőként tették le koszorúikat a sirra.

Azután következett az országgyűlés, a főváros, Pestvármegye, Fiume közönsége koszoruja és folytatólag a többi koszorúk.

Már délben házemeletnyi magasságra emelkedett a koszorúk tömege.

A koszorúletétel tartama alatt az országos dalárdaszövetség a budai dalárda vezetése alatt a Kossuth-hymnuszt énekelte.

Ünnepségek a temetőben.

A kerepesi-úti temetőben már tíz órakor délelőtt gyülekezni kezdett az ünneplő közönség. A rendet az önkéntes tűzoltók és a főváros szolgái tartották fent. Kevéssel később egymásután jöttek a városok, vármegyék és egyesületek küldöttségei, hatalmas koszorúkat helyezve el a sir elé. A vármegyék koszorúit díszruhás megyei hajduk vitték vállalkon. Jókai Mór gyalog ment a sirhoz és tette le koszorúját. Majd megérkeztek az országgyűlés képviselőházának tagjai Apponyi Albert gróf vezetésével. A képviselőház hatalmas koszoruját Farkas János főtterembiztos tette le a sirra. A főváros koszoruját Halmos polgármester. Nemsokára teljesen el volt borítva a sir pompázó, illatos virágokkal, koszorúkkal.

A mauzoleum alapköletétele.

A képviselők, küldöttségek ezután a mauzoleum alapköletételének ünnepélyéhez vonultak. Kossuth Lajos sirjától jobbra, a Deák-mauzoleum közelében emelkedik az alap, amelyen nemsokára a mauzoleum fel lesz építve. Hatalmas tér volt kordonnal elkerítve a képviselők, küldöttségek számára. Az alapzat közepén van az üreg, fölötte mázsáskő,

mely nemsokára lezárja az üregbe tett ereklyéket. E fölött egy hatalmas márványtábla e felirattal: *Kossuth Lajos 1802—1902*, szemben az alapzattal mintegy husz lépés távolságra díszes sátor áll Zöldbársony az egész, arany tölgyfalevelek himzésével. A sátorban kerek asztal és két karosszék. Az asztalon az alapköbe elhelyezendő ereklyék.

A sátorba gyülekeznek Kossuth Ferencz, Kossuth Lajos Tódor, Apponyi gróf, Márkus főpolgármester, Halmos polgármester, közöttük gróf Benyovszky, Just, Jókai, Thaly, Pap Elek, Halász, Holló, Lovász, Rákosi, Bakonyi, Gabányi, Hegedűs Sándor, Nessi, Fáy, Rigó, Uray, Polonyi, Sebes, Vészy, Bedő, Tóth János, Jékey Zs. képviselők és Kossuth mellett Ambrozovicsné. A sátor körül a képviselők, küldöttségek, vendégek, mindannyi csillogó díszmagyarban.

Jelen volt Ivánka Oszkár is, az egyetlen, aki tagja volt az 1848-iki országgyűlésnek is.

Nagy feltűnést keltett Begó Musztafa, a dekalei török örök, aki 1849-ben Kossuth Lajost a Dunán szállította volt át. Az aggastyán festői öltözetben jelen meg egy fiatal török kíséretében.

Az asztalon ki volt terítve az egy méternél jóval nagyobb alapító oklevél, a melyet előzetesen a főváros összes főtisztviselői már aláírtak volt. Most a jelentevők, közülük elsőnek gróf Apponyi Albert házelnök is, aláírták az alapító oklevelet.

Az ünnep az országos magyar dalárda-egyesület hymnuszával kezdődött, melyet a közönség levett kalappal hallgatott végig. — Utána Halmos polgármester szólott, melyet nagyjából adunk:

Tisztelt ünnepi közönség!

Az elköltözötték birodalmában vagyunk, a hova a bánat szokta elvezetni az embereket. A kegyelet és megemlékezés virágokkal díszíti fel az elköltözötték sirhantjait és mellettük virraszt a bánat. De mi nem zokogni jöttünk ide, mert van egy másik hangja is az érzelmenek, a multak emlékein, példán fakadó lelkesedés hangja. Megszólalni jöttünk akkor, midőn a lelkesedéssel ide zarándokol az ifju nemzedék, tanulni, hogy ugy dolgozzék, ugy szenvedjen a hazáért és ha kell ugy ontsa vérére, mint a nagyok tették.

Temetőben vagyunk, ahol százezeren várják a feltámadást, azt a feltámadást, melyet a hit nyújt, de azt a feltámadást is, amelyet az eszmék szültek, mert az igaz eszme, igaz gondolat feltámad. A mai nap is a nemzeti kegyelet emlékezetét kezdjük megörökíteni e helyen.

Az 1875-iki korszaknak kimagasló alakjainak emléke mindaddig él, míg a magyar élni fog. E nagyok: Széchenyi, Deák, Batthyány és Kossuth, de a legnagyobb közöttük Kossuth volt. Boldog az a nemzet, a kinek a Gondviselés ilyen férfiut ad. Itt pihennek nagyjaink, mind körülöttünk, egy nemesen eltöltött élet, után, ott Batthyány, amott Deák és itt e helyen fog emelkedni — Kossuth Lajosnak mauzoleuma.

Nem a halott elsíratására, dicsőségének megörökítésére de eljöttünk, hogy letegyük az

A város rohamos fejlődése szükségessé tette, hogy az európai nagyvárosok mintájára **czipő-, kalap- és férfi divatcikkekben különlegességi üzletet** rendezzék be, hol mindennemű férfi divatcikkek a legszébb és legegységesebb kivitelben kaphatók. — *Férfi ingek, gallérok, kékzölök, harisnyák, sátabotok, kalapok, férfi-, női- és gyermek lábbelők, pipere cikkek* stb. óriási nagy választékban. — A n. é. közönség minden rétege, üzletemben oly kiszolgálást nyer **tartós, divatos, finom és elegáns** áruim beszerzése mellett, hogy rövid idő alatt megvalósulva láthatom azon reményemet, hogy az egész városban a hálás közönség megjutalmazza törekvésemet azzal, hogy egyik a másiknak fogja ajánlani:

Vásároljunk **Rein Jakabnál**, mert ott hallatlan olcsó, jó, szép és elegáns minden. 314

Meglepetés! 8000 darab mintanyak-kendőt osztok szíjjel.

Szíves látogatást kér tisztelettel **REIN JAKAB.**

UJ ÜZLET!!

REIN JAKAB czipő-, kalap- és férfi-divatáruháza.

Nagyvárad, Zöldfa-utca, „Zöldfa“ szálloda.

alapkövet, amely hamvait a késő utókor számára megőrzi. Halála után felhangzott a nemzet szózata, emléket kell emelni a nemzet nagy fiának és ennél kettős cél lebegett szemünk előtt. Hogy az a hely, amely hamvait földi, méltó legyen ő hozzá és hogy Budapesten a nemzet szívénél szobrot állítsanak. Az első cél ma szólaljuk és hogy engem ért a kitüntetés, hogy engem szólítottak az ünnepély szónokaként — midőn ezt teszem — ezt a hazafiúi kegyelet kötelességének tartom.

Mielőtt azonban ennek eleget tenni, nem mulaszthatja el, hogy nagyjából ne vázolja érdemeit. Felemlíti az 1848. törvények alkotását, a városok autonóm jogkörének kiszélesítését, a jobbágyság eltörlését, a törvény előtti egyenlőségét. Ezek mind az ő munkái, amelyekkel megteremtette az egységes nemzetet. Igaz, hogy nem egymagában alkotta, de az ő szelleme nélkül nem lett volna soha meg. De van még egy nagy érdeme, amelyért örök hálaival tartozik a főváros, ő vetette meg nagysága alapját azzal, hogy kimondta, hogy az országgyűlés, minisztérium itt legyen. Mint bujdosó is hazájáért küzdött míg a toll ki nem hullt kezéből. Itt nyugszik közel mellette az, akitől bár sok ellentét választotta el, mégis czíruságot küldött neki. Nem jeltelen sirja mert soha sücs virág nélkül, de még sem az, nem méltó hozzá. Rójuk le tehát nevéhez méltón a kegyeletet, tegyünk bizonyosságot Isten és ember előtt, hogy a nemzet szívében élni fog mindig emléke. Nemzedék száll, nemzedék mulik, szó eihal. Ezt mondja Kossuth irataiban egy helyen. O reá is illene ez, elmúlt az a nemzedék, új jött helyébe, ez is elmulik, elhangzottak az ő szavai, de értelme megmarad közöttünk mindig.

Ugy legyen.

Dörgő taps, éljenzés. Ezután elhelyezték üregbe az emlékeket és az ünnepély véget ért.

Pest vármegye diszközgyűlése.

Az ország első vármegyéje, a melynek életében Kossuth Lajos mindig oly tevékeny részt vett, tegnap délelőtti diszközgyűlésben adózott emlékének.

A vármegyeház közgyűlési terme ezen alkalmából zsufolásig megtelt bizottsági tagokkal, a kiknek legnagyobb része diszmagyarban jelent meg. Ott láttuk Kossuth két fiát, Kossuth Ferenczet és Kossuth Lajos Tódort. Az előbbi diszmagyarban, az utóbbi fekete szalonkabátban volt.

A diszközgyűlést *Beniczky* Ferencz főispán nyitotta meg leandületes beszéddel, melyben utalt arra a korszakalkotó tevékenységre, me-

lyet Kossuth Lajos Pest vármegye életében kifejtett.

Ezután *Fazekas* főjegyző méltatta csaknem egy óras ünnepi beszédében Kossuth Lajosnak Pestvármegye körül szerzett hervadhatatlan érdemeit. A beszédet többször zajos éljenzéssel szakították félbe.

Végül indítványt terjeszt elő, mely szerint a vármegye Kossuth Lajos érdemeit jegyzőkönyvben örökítse meg. Az indítványt zajos lelkesedéssel egyhangulag elfogadták, mire a főispán a közgyűlést bezárta.

Kossuth-ünnep Nagyváradon.

Nevéhez, multjához méltó fényvel ünnepelte meg tegnap Nagyvárad város közönsége a magyar történelem kimagasló nagy alakjának, Kossuth Lajosnak születése 100-ik évfordulóját.

Már kora reggel észrevehető volt, hogy ünnep van. A kereskedések javarészt zárva voltak, az emberek ünnepi ruhában.

Az ünnep istentisztelettel kezdődött, mely az újvárosi ref. templomban tartatott meg. Már 8 óra után megindult a néparadat a Telek utcza felé.

A templom előtt diszruhás rendőrség tartotta fenn a rendet Szabó és Lőrinczy biztosok vezetése mellett. Bent a templomban városi tisztviselőkből alakult rendezőség ügyelt. Fél kilenczkor sűrűn egymás után érkeztek meg a hivatalos kiküldöttek, notabírák. Az első között érkezett meg *Mangra* Vazul gör. keleti püspöki helynök. Aztán jöttek a munkás betegsegélyző egyesület élén *Zboray* Gyulával, az iparügyi Bersey György vezetése alatt, a függetlenségi és 48-as Népkör *Szokoló* Tamással, s Kossuth regimentjének megmaradt vitézei az öreg honvédek, kiket *B-reczky* Géza vezetett; a biharmegyei nőegylet képviselőiben öv. *Grunwald* Henriké és *Mezey* Vilma stb. Azonkívül még számos egyesület, társulat volt képviselve, valamint a törvényhatósági bizottsági tagok, városi, megyei s magántisztviselők is nagy számban.

Néhány percczel 9 óra előtt érkeztek meg dr. *Beöthy* László főispán, *Szunyogh* Péter alispán, *Rimler* Károly polgármester, *Markovits* Antal, *Komlóssy* József, *Mezey* Mihály, *Nadányi* József, *Ragány* János, *Baranyi* András, mindannyian festői diszmagyarban, kivéve a főispánt, ki fekete szalonban jelent meg. Ezután megkezdődött az istentisztelet zsolrtárenekléssel, mely után *Materny* Imre luth. lelkész tartott szép, hazafias szellemű szentbeszédet, mely nagy hatást gyakorolt a hallgatóságra. Ennek végeztével ismét zsolrtá-

rendősségével az ünnepi istentisztelet véget ért.

Nagyvárad város diszközgyűlése.

A templomból a városházára vonult az ünnepi közönség, hol Nagyvárad város törvényhatósága diszközgyűlés tartásával adózott Kossuth Lajos emlékének. Ez alkalmából a városháza képe külsőleg is megváltozott. A bejáratától egészen a közgyűlési terem ajtajáig virágokkal, czimerekkel volt a feljárt díszítve. A teremben a főispáni szék mögött a falon a város két régi lobogója között czimer volt elhelyezve. A terem 11 órára szintűlig megtelt közönséggel. Ott voltak:

Dr. *Beöthy* László főispán elnök, *Ritók* Zsigmond, *Rimler* Károly, *Mangra* Vazul, *Szunyogh* Péter, *Markovits* Antal, *Baranyi* András a megye képviselőiben, dr. *Bozóky* Alajos, *Hlatky* Endre, *Rádl* Ödön, *Sipos* Orbán, *Nátafalussy* Kornél, *Mezey* Mihály, *Schöpplin* Agoston, *Agoston* Péter, *Reinle* Gyula, dr. *Molnár* Imre, *Szokoló* Tamás, *Janky* József, *Bozóky* Béla, *Nadányi* Jenő, *Szathmári-Király* Andor, dr. *Konrád* Márk, dr. *Károly* Irén, dr. *Vucskics* Gyula, *Frankó* Endre, *Komlóssy* József, *Gerő* Armin, *Balogh* Elemér, dr. *Pácz* Sándor, *Stark* Gyula, dr. *Berkovits* Ferencz, *Miskolc* Barnabás, dr. *Kornstein* Lajos, *Lukács* Ödön, *Tóth* Márton, *Novotny* Alfonz, *Szmetka* L. Ödön, dr. *Várady* Zsigmond, *Kiss* Kolozs, *Bertsey* György, dr. *Gyémánt* Jenő, dr. *Döry* Ferencz, dr. *Stocker* József dr. *Thury* Kálmán, dr. *Baróthy* Akos, *Thury* Endre, dr. *Mihály* Lajos, dr. *Moskovits* Miklós, ifj. *Moskovits* Mór, *Kaczián* Károly, dr. *Istvánffy* István, *Ragány* János, *Hegedüs* Géza, *Lewitter* Miksa, *Várnay* Ferencz, *Kugler* Albert, *Markus* József hegybíró, *Óváry* Lajos, dr. *Altmann* Jakab, dr. *Dési* Géza, *Czeglédy* Jenő, *Jablonszky* Emil, *Materny* Imre, *Déry* János, *Halász* Lajos, dr. *Gröz* Menyhért, *Milibák* József, *Stern* Herman, *Széles* Lajos, *Weisz* Károly, *Berger* Dániel, *Domokos* Károly, dr. *Friedländer* Sámuel, *Fuchs* Mór, *Gábel* Jakab, *Winkler* Lajos, *Weisz* Mór, *Bartsch* Sándor, *Deutsch* K. J., *Farkas* Izidor, *Heringh* Sándor, *Köblös* Ferencz, *Molnár* Lajos, *Szűts* Dezső, *Eleméry* Ferencz, *Müller* Salamon, *Óváry* Sándor, *Sztarill* Ferencz, *Steiner* M. Albert, ifj. *Ullmann* Izidor, *Ullmann* Sándor, *Ullmann* Félix, *Weiszberger* Jakab, *Weiszlovits* Adolf, *Szántó* Lajos, *Hajós* Izsó stb.

Résztvettek a diszközgyűlésen a polgármester meghívása folytán a szabadságharcz élő katonái, köztük *Bereczky* Géza, *Szűts* István levéltárnok, *Szabó* József, *Maróczy* János, *Juhász* György gör. kath. kanonok, *Marossy* Károly, *Veress* János stb.

Nagy zsibongás volt a szintűlig megtelt teremben, mikor a főispán déceze alakja környezve a fényes diszmagyar ruhás uraktól a teremben megjelent és elfoglalta előlki széket

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Biharvármegye és Kossuth Lajos.

A megyei levéltár adatai nyomán.

Közlök: *Karakas* Károly és *Zsák* I. Adolf.

— II. közlemény. —

Köztudomású, hogy 1844-ben a Pesti Hirlap centralista irányt vett fel s ekkor Kossuth Lajos, mint rendíthetlen municipista, kénytelen volt a laptól megválni. Az volt a szándéka, hogy szembeszállva a túlsúlyban levő centralistákkal, egy új lapot fog alapítani s erre kedvező kilátásai is voltak; anyóival is inkább, mert a megerendszer-pártnak, mely a közvéleményben igen erős volt, nem létezett organuma. *Apponyi* György akkori kancellár azonban semmi körülmények között sem volt hajlandó Kossuth Lajosnak engedélyt adni a lap megindítására s különféle akadályokat gördített szándék megvalósítása elé. Ebben Kossuth ismét jog- és törvényszerűt látott és ismét a megyékhez fordult azon kéressel, hogy ezek igazságos ügyét támogassák és védelmére keljenek.

Biharvármegye 1854 augusztus 26-án Ipoly-ságon tartott közgyűléséből átiratot intéz Biharvármegyéhez, amelyben Kossuth Lajosnak a nemzet kifejlésében szerzett érdemeit, hir-

lapirói genialitását, legbuzgóbb lelkesedését méltatva arról értesíti a vármegyét, mikép ő Felségéhez feliratot intézett az iránt, hogy azon akadályokat, amelyek Kossuth Lajos hirlapirói pályájának útban állanak, minél előbb megszüntetni s ez által a nemzeti kifejlődés eme hatásteljes tényezőjét ismét működésébe bevezetni méltóztassék.

Biharvármegye 1844 december 16-án tartott közgyűlésén nagy lelkesedéssel csatlakozott Biharvármegye nézeteihez s e tárgyban a következő feliratot intézte ő Felségéhez:

»Nem lehet nem fájlalunk s igen nagy veszteségnek nem tartanunk, hogy Kossuth Lajos lelkes hazánkfának, ki a kor kezdéseit ritka avatossággal, páratlan ügyességgel és a legbuzgóbb lelkesedéssel felfogván azokra a nemzet figyelmét, többnyire határozott sikerrel felgerjesztette s ez által hazánk egyedül üdvös békés uton előhaladásának egyik legmunkásabb előmozdítója lenni meg nem szűnt, az időszaki sajtó által a Fejedelem és Nemzet kölcsönös érdekében hatni és működni nem lehet. Minek következtében jobbágyi mély tisztelttel kérjük cs. k. Felségedet, hogy ha nevezett hazánkfának valamely hirlap kiadhatóságában cs. k. Felséged kormányzó székei által akadályok tetettek volna, azokat — mint a sajtó irányában mindenkor

fenntartott nemzeti jogainkba ütközőket kegyelmesen megszüntetni méltóztassék.

Kik egyébiránt vagyunk:

Felségednek hű alattvalói

Biharvármegye Rendei.

*

Midőn Kossuth politikai elvei diadaljának teljében volt, Biharvármegye is, a többi törvényhatóságok példájára, üdvözlő felirattal tisztelte meg. A megyei közgyűlési jegyzőkönyv ide vonatkozó részét az alábbiakban egész teljében közöljük:

Biharvármegye 1848 márcz. 27-én tartott rendes közgyűléséből.

227.

Az átalakulás e nevezetes s Biharvármegye évkönyveiben legnagyobb jelentékennyű napján indítványoztatott, hogy a magyar nemzet azon kedvelt fia, aki nemcsak egyesek jövéért, nemcsak a királyi trón szilárdításáért, hanem edes hazánkfának létező nép millióinak törvény előtti egyenlőségéért s minden polgári jogokban részesítéséért a haza közgyűlésének figyelmének kíséretében, mint egyik főbajnok rendíthetetlenül munkálkodott s jelenleg az ország gyűlésén mint Pestmegye szerencsésen választott népszerű egyik követje fájlalunk

Pont 11 órakor nyitotta meg dr. *Beöthy László* főispán rövid szavakkal a diákok gyűlést és felkérte *Rádl Ödön* az ünnepi beszéd megtartására és indítványa előterjesztésére.

Rádl Ödön méla csendben kezdte el klasszikus beszédét, melyet megragadó hűvel, lendülettel adott elő. A beszéd teljes szövegében a következő:

Rádl Ödön beszéde.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

A nemzetek életében kiváló szerepet játszott, mély nyomokat maguk után hagyott, — ugynevezett »történelmi alakok« közsorsa az, hogy a kortársak körében, vagy a közvetlenül utánuk következő nemzedék előtt alkotásaik eredménye, egyéniségük és életük jelentősége, nem tud az ő teljesességében érvényesülni és nem tud a tárgyilagos történelmi igazságnak megfelelőleg kidomborodni.

Ugy van-e nagy történelmi alakokkal az emberiség, — hogy egy nem épen új, de találó hasonlattal éljek, — mint az utas a hegyóriásokkal, melyeknél a közelség, az előhegyek, a távlat-hiány és a magaslati légkör párázata összefolyóvá, bizonytalanná, elmosódottá teszi körvonalait, arányait: míg egész imponáló fenségükben csak a távolból, vagy egy másik hegyóriás felhőkbe meredő ormáról, — az azt körüllegző tiszta, csillogó levegőben — jelentkeznek előttünk.

A nagy, a középméretet alpesi arányokban meghaladó történelmi alakok, nemzetük előtt teljes érdemük szerint rendesen csak évtizedek, sőt néha évszázadok múlva érvényesülnek; mikor nevük, egyéniségük, emlékkük már a történelmi múlté és rendesen csak a messze jövő nemzedéke az, mely érdemeiket megfelelően, igazságosan elismerni, méltányolni képes és kész is!

Korukat, kortársaikat megtéveszti a közelség, a látóhatár korlátoltsága, a szemlélő színvonal alacsonyága, az érdekellentétek, a pártszenvédélyek, apró, önző törekvések, sértett hűség és ambíció: mindmegannyi ellensége a tisztánlátásnak, a tárgyilagos ítéletnek, amiből folyólag aztán ezek csak ugynevezett »vegyes érzelmekkel« kísérik és fogadják a legnagyobb történelmi alakok működését, alkotásait, egyéniségét is.

* * *

Csak igen kevés, alig néhány, azon nagy alakok száma a világtörténelemben, akik ama kivétel alá estek, hogy már kortársaik és a közvetlenül utánuk következő nemzedék előtt is teljes értékük szerint érvényesültek; hogy alkotásaik, művek közvetlen, az egész nemzetet, az egész társadalmat, annak minden osztályát

küzd: az országszerető ösmert lángeszű Kossuth Lajos áradhatatlan hazafi törekvéseiért e megye részéről üdvözöltségek.

Végzés.

Mely indítvány öszves és általános tetszéssel elfogadtatván: a nagy hazafinak, kinek neve hallására minden polgár kedve legbensőbb ösztönéből éljen kiáltásokra fakadt, üdvözölő és sebes postán megküldendő levélben megírtni hártározottul, mikép a megye egyeteme tekintetbe vévén azon érezyeket, melyekkel tisztelve említett Kossuth Lajos nagy polgár bővölködik, tekintetbe vévén azon szilárd jellemet, melyet hazánk jobbirtének előállítása körül az eibőrgördült akadályokon keresztülhatva, tiszta s nemes lelőből annyiszor taosított, őtet e megye hálásan üdvözli, s halántékára övedzett nemzet becsülési koszoruba teljes bizalmát befűzni: polgári kedves hivattatásának ösmerti.

Ezekben vázoltuk röviden Kossuth Lajos és Biharváran gye érintkezését, addig az idő szakig, a nádón mint pénzüyminiszter resortja természeténél fogva ugyszólván mindnapos összeköttetés és kapcsolatba lépett v. h.

a nemzeti élet gyökeréig átható, sőt átalakító lehessen, hogy ezeknek gyümölcseit a nép milliói azonnal élvezhessék és hogy az általuk lerakott alapokra egy szívvel, egy lélekkel, minden ellenkezés és kényszer nélkül álljon a nemzet annak tudatában, hogy azok fennmaradásának, jövőbeni fejlődésének egyedüli támaszai és talpkövei!

Ezen ritka kivételeknek egyike az, a kinek születése századik évfordulóját megünnepelni ma egybegyűltünk, a kinek emlékkét ünnepli ma az egész magyar nemzet: Kossuth Lajos!

Csak kevés történelmi alaknak jutott osztályrészül még életében — úgy akkor, a míg közöttünk élt, valamint akkor, mikor a távol kődében, a száműzetés magányában és politikai ellentétbe jutva a nemzet nagy többségével, szinte már csak egy dicsőséges múlt felkísértő árnyaként bolyongott és kintatta a természet örök titkait a növényvilágban — nemzete részéről az általános, kivétel nélküli hő-doló tisztelet, a mélységes, kiirthatlan szerelet, a lobogó lelkesedés és megszentelt kegyelet azon érzése, melylyel nagy nevélt, alakját, emlékkét minden magyar — kivétel nélkül — a szivébe zárta és zárja!

Nem is tisztelet, nem is szeretet, nem is kegyelet, hanem inkább: rajongás, bálványozás és eszményítés az, melylyel életében és most, közvetlenül halála után, körülövezük az ő nevélt; alakja már életében a történelemből mithikussá fejlődött át; kultusza kiirthatlan gyökeret vert minden magyar szivében s egész egyéniségét bezománczolta a nemzet gyermeki érzése, fűi szeretete — mely a nép millióinak ajkán a »Kossuth apánk« beczéd jelzőben találta meg legmegindítóbb, legmellegebb, leg-hálásabb, legjellegzetesebb kifejezést.

Es ha keressük, kutadjuk e ritka kivéte-telesség okát történelemben, mely pedig oly annyira gazdag lángoló hazaszeretemben tűndőklő, kiváló alkotásokkal dicsőkvő jellemben, tehetségben egyaránt nagy alakokban — azt abban találjuk meg, hogy Kossuth Lajos nemzetének nemcsak a korban megérlelt akaratát emelte érvényre minden vonalon, hanem fellépése, működése az egész nemzeti életet átalakította és ezenfelül a nemzet legfőbb történelmi aspirációjának: önálló államiságának megvalósítója, szabadságának és törvényes jogainak fegyveres kézzel védelmezője volt a reakció ellenében és végül abban a tragikum-ban — a mi egyéniségét és sorsát oly végtelenül meghatóvá, rokonszenvessé teszi, — hogy az, a kinek mindene volt a magyar haza, a magyar nemzet, a ki annak szentelte minden erejét és tehetségét, egész életét, — idegenben, száműzetésben halt meg!

Ehez járultak még fényes egyéni tulajdon-ságai: az önzetlen hazaszeretet; a csüggedést nem ismerő lelkesedés a legvalóságosabb, leg-kegtségbeesettebb körülmények között; a szívós ki-tartás; a hajthatlan következetesség; a min-dent és mindenkit magával ragadó egyéni va-rázs, impulsiv erő és lángelméjének univer-salitása, mely uralkodott a scibile egész körén! nyelveken, széptudományokon, irályon, sző-noki művészetben és erőn, a jog- és állam-, a természetrajz és természettani tudományokon, mi által méltán sorakozik a világegyetem két leguniverzálisabb lángelméjéhez: *Verulamii Bacon* és *Goethe*-hez!

* * *

Kossuth Lajos átalakította a nemzeti életet és a régi, az évezredek helyett egy új Magyarországot teremtett.

Ebben kulminál szereplésének, működésének, életének jelentősége.

Mindabból a fényből, dicsőségből, mely a szabadságharc epopejából nevélt körülragyogva a nemzetre visszasugárzik, — mindazokból a gízászi küzdelmekből, miket az emigrációban folytatott, hogy visszaszerozze a nemzetnek azt, ami elveszett — mindazokból a szenvedésekből, miket a hontalanság, a száműzetés keserves évtizediben átélt, csak a dicsőség hideg sugára, a küzdelmek és szenvedések fájdalmas emléke maradt fenn — de a nemzeti életet átalakító fellépéséből megmaradt mint örök, állandó alkotás:

a rendi alkotmány öröklése,

a népnek felszabadítása a jobbagyság nyúga alól,

a népképviselői alkotmány,

a közteherviselés,

a sajtószabadság,

szóval a 48-iki törvények, szóval a liberális, a szabad, a modern, a fejlődésképes Magyarország!

Kossuth Lajos ezen alkotásainak jelentősége annál mélyrehatóbb, mert a nemzetnek azokat ugyszólván oktroynálni, ehhez a tálajt előkészíteni s azt a mit »nemzeti lélek«-nek szoktak nevezni, ezen reformok be és elfogadására előbb gyökeresen átalakítani kellett.

Már pedig minden emberi alkotás közi a legnehezebb a nemzeti lélek és élet átalakítása az ő százados intézményekben, felfogásában, szellemében, szóval egész külső és belső megnyilvánulásában.

Alkotni, ha mindjárt rendszertelenül szét-szórt anyagból, vagy formátlan tömegből; irányítani szunnyadó erőket, vagy tespedő — de létező — akaratot; kifejezést adni, életre kelteni a szivében még csak sejtélemszerűen vibráló érzéseket, — ez mind semmi azzal a fogalommal szemben; — átalakítani egy ezred-éves nemzeti életet!

Es ezt tette Kossuth Lajos szavának, to-lának erejével átalakította a nemzet ezred-éves szellemét, felfogását, felrázta tespedéséből s impulsiv erejének egyetlen lökésével a tettek mezéjére szólította; megváltoztatta ezredéves képviseleti rendszerét, intézményeit, életnézletét s az osztályokra tagolt aristokratikus magyar társadalmat s az előjogait sán-czaiban veszteglő nemességet meguyerte a modern liberális eszméknek: az egyenlőségnek s a testvériségnek nemcsak, hanem olyan önkéntes anyagi áldozatokra bírta rá — a jobbagyság eltörlése és a közteherviselés — melyet csak a legideálisabb lelkesedés szülhet és annak ismert is el a világ, a mint ezt p. o. *Becher-Slowe Henriette* a »Tamás bátya kunyhója« című világhírű irányregényében, néhány évvel később, követendő példaként állítja oda a köztársasági, a szabad amerikai Egyesült-Államoknak!

Es keresztül vitte mindezt a saját iniciatívájából; nem a forrongó, a kitörni kész népakarat tolmácsaként; nem erőszakkal, fenyegetéssel, kényszereszközökkel — hanem a meggyőzés erejével, egyedül a lángelme és a szellem fegyvereinek hatalmával, a mely előtt önként hajolt meg aristokrácia, nemesség, nép, — az egész nemzet!

Soha még reformáció, átalakítás szebb békésebb, nemesebb alakban nem jelentkezett a világtörténelemben, mint Magyarország ezen újjászületése!

* * *

Kossuth Lajos a nemzet legfőbb történelmi aspirációját: az állami önállóságot, nemcsak teljes érvényre juttatta az 1848: III. t. cikkben, hanem azt és a nemzet alkotmányos szabadságát és törvényes jogait fegyveres kézzel védelmezte a 48—49-iki szabadságharcban.

Ez életének, szereplésének külső fényben, dicsőségben legtündöklőbb szaka; a magyar történelemben pedig valóságos hősköltemény; — fájdalom, azonban szomorú befejezést nyert hősköltemény.

A magyar nemzet történelmi aspirációi, a magyar állam megalapításától kezdve napjainkig mindenkor e két forgalomban összpontosultak: önálló államiság, alkotmányos szabadság.

Önálló államiságának jogát még a Habsburg-házzal létesült közösségi viszony után is, nemcsak folyton nyílt kifejezésre juttatta, hanem, ha kellett, fegyveres kézzel is vindikálta magának a nemzet, — *Bocskay, Bethlen Gábor, Thököly Imre, Rákóczy Ferencz* erre a bizonyosság — és elismertette királyaival törvényekben is.

Kifejezésre jut az állami önállóság III. Károly alatt a »Pragmatica Sanctio«-ban is, de ut is úgy, mint azelőtt, csak akadémikus formában; a törvényben ugyan, de a nélkül, hogy az önálló államiság a megfelelő intézmények és szervezet életbeléptetése által pozitív, élő alkotnyerne.

Ez az élő, tényleges, kézzelfogható állami önállóság a Habsburg-házzal közönségben, mint kezdettől fogva, úgy a »Pragmatica Sanctio« után is, folyvást élő történeti aspirációnak maradt meg a nemzet öntudatában; csak alkalom, egy lángelme, a lelkesedés hevéből áthalt, mindent magával ragadó erős akarat kellett, hogy annyi század mulasztásai után végre megvalósíttassék.

Es megjött a lángelme, az erős akarat, megjött **Kossuth Lajos** és vele és általa meglett az élő, a pozitív, a kézzelfogható állami önállóság az 1848: III. törvénycikkben, a független felelős magyar kormány megalakításával!

De fájdalom, megjött a reakció, a törvénysértés, a hűség sötét szelleme is; a bécsi camarilla egy tollvonással megsértemítette a nemzet oly forrón óhajtott, törvényes uton elért vívmányát.

Kossuth Lajos fegyverre szólította a nemzetet törvényes jogai védelmére; nem kereste az összeütközést, reáknyszerítették. Lángszavaira, mint egy ember, fegyvert fogott a nemzet és példátlan buzgalma néhány hét alatt szervezte a nemzeti védelmet.

Hogy minő csodás erőfifjításra bírta rá a nemzetet, minő példátlan vitézség, önfeláldozás diadalok, dicsőség fakadt az ő lelkesedésének tüzetől áthatott névtelen félistenek nyomán, — azt nekem elmondanom fölösleges, ezt történetünk ezen legdicsőbb lapjai hirdetik az örökkévalóságnak; hirdetik írók, művészek, költők és ezek közt a világirodalom egyik legnagyobb költője: **Heine Henrik** 1849 október havában című költeményében:

»Wen ich den Namen Ungarn hör,
Wird mir das deutsche Wams zu enge,
Es braust darunter wie ein Meer —
Mir ist als grüsten mich Trompeten-Klänge.«

* * *

Es mégis elbuktunk! . . .
Következett a rémuralom; minden elvesztettnek látszott. — A nemzet néma kétségbeeséssel tűrte nehéz sorsát és csupán passiv ellenállással tiltakozott az új rend ellen.

Egyedül ő, **Kossuth Lajos** volt az, a ki nem hagyott fel a reményekkel, a küzdelemmel s arra a gigászi munkára vállalkozott, hogy az emigráció szervezésével a külföldön, a világ nagy nemzetének figyelmét felkeltse, ébren tartsa s rokonszenvét megnyerje Magyarországnak és a magyar nemzetnek s ennek érdekében közbelépésre bírja és segítségükkel visszazserezzze azt, ami elveszett!

Es ezen a téren lángelméje csodákat művelt és ha soha semmi más érdemet nem szerzett volna a nemzet körül, ez a szereplése egy maga elég arra, hogy csodálatra és hódolatra bírja egyénisége és tehetsége iránt egy a nemzetet, mint az egész világot.

Egy egyszerű köznemes, egy kis, alig ismert, letipori nemzet fia, egy halálra ítélt menekült, koldus-szegényen, összeköttetések nélkül, porba sújtva nemzetének rettenetes katasztrófája által, neki indul a világnak s egyénisége varázsával, lángelméjének hatalmával meghódítja azt a magyar ügynek!

Bejárja, valóságos diadalmenetben, az amerikai Egyesült-Államokat, Angliát; szónokol angol nyelven úgy, hogy az angolok bámulják; diplomáciai ériatkezésbe lép Párisban a kor legfényesebb császári trónjával, Olaszországban a lovagias szárd királyllyal, jegyzékeket, emlékiratokat, hírlapi cikkeket ír a legragyogóbb irányu francia és olasz nyelven a magyar ügy érdekében; — **Cavour** és **Mazzini**-vel előkészíti az 1859-iki, majd **Bismarck** kal az 1867-i háborút, ezzel az olasz és német nemzeti egységet, — és közvetve ezek által az 1867-iki kiegyezést.

Mert hogy **Magenta**, **Solferino** és **Königrätz** előkészítette a talajt a haza bölcsének a magyar nemzet önálló államiségát a jogfolytonosság alapján visszaszerző kiegyezési művéhez, — ennek a megállapításához nem valami nagy politikai éleslátásra van szükség!

* * *

Jött aztán a 67-iki kiegyezés és vele **Kossuth Lajos** egyéni tragikum; valóságos sors-tragikum.

Politikai ellentétbe jutott a nemzet nagy többségével, de nem a nemzet szívével; ő pedig ezt hitte! — Azt hitte, hogy a nemzet őt megtagadta és megmaradt — most már önkéntes — száműzésben mind haláláig.

A nemzet nem tagadta őt meg soha; hisz a haza bölcsé az általa lerakott alapokra, a 48-iki törvényekre, fektette a kiegyezés nagy művét és ha minden álgégyezés nagy teljesülhetett is egyszerre, maga a kiegyezési törvénybe van ígátva, hogy az fejleszthető.

A nemzet nem tagadta meg egy percze sem az ő halhatlan érdemeit, nagy nevét, dicső emlékét s a legélesebb politikai ellentétek között is, szépen összetudta és tudja egyeztetni mindig a koronás király, a legalkotmányosabb, a legjobb fejedelem, — a kit valóban a Gondviselés adott a nemzetnek s a kit a Gondviselés még számos évig tartson meg a magyarnak, — iránti hűségét, a **Kossuth Lajos** nagy alakja iránt táplált megszengett kegyelet érzésével, a minék egyik élő bizonyítéka ez a mai országos ünnep.

Es mégis, mit szenvedhetett és szenvedett ő e végzetes tévedés átka alatt ott künn az idegenben, a hontalanságban!

Egy régi, régi emlék elevenedik fel e gondolatra a lelkemben.

Harminczegy év előtt Olaszországban jártam. Beteg voltam, nagy beteg s gyógyulást mentem keresni Itália verőfényes, kék ege alá.

Génuába érkezve, első utam az angol temetőbe vezetett, fekete ciprusok árnyékába két sírhalmhoz: **Kossuth Vilma** és **Meszlényi Teréz** sírhalmához.

Obiit exul . . . decessit vita in exilio . . . meghalt mint száműzött, meghalt a száműzésben, így szólt, többek közt, a latinnyelvű sírfelirat.

Ekkor tudtam meg először életemben én is, távol a hazától betegem, magányosan bolyongó, mit jelent ez a szó: hontalanság és mit jelenthetett különösen neki! . . .

Még egy fohászszertű jajkiáltás is volt olvasható az egyik sírkövön! »Patria, memento cinerum ex orrium, dum libera fueris« . . . hazám! emlékezzél meg az idegenben porladó hamvokról, a mikor majd **szabadod** leszel! . . .

Es a haza, a nemzet megemlékezett rólok, hazaszállította az övével együtt és most magyar földben, a »Buda, Mohács, Nádornál elfutó« »ezüst« folyam partján, az ország szívében nyugosznak!

Ugy érezte a haza, úgy érezzük mi is, hogy bátran tehetők ezt s hogy a sírfelirat fohása szerint is **jogunk** volt megemlékezni a drága hamvokról!

* * *

Ma már vége mindennek . . . fénynek, dicsőségnek, félreértésnek, hontalanságnak, szenvedésnek — bekövetkezett a megdicsőülés!

A mai nap az apotheosis napja . . . a magyar nemzet milliói egy kegyeletes érzésben, egy ünnepélyben egyesülnek ma . . . ma nincs közöttünk ellentét, pártoskodás, visszavonás! . . .

Es így is legyen örökké! legyen ez az ünnep az egyesítő, összeforrasztó érzés, az összetartás ünnepe a nemzet szívében; mert hisz egyedül ennek a nyomán fakad a nemzeti erő, hatalom, jólét és dicsőség!

Legyen az ő, már az örökkévalóságba eltűnt, de azért mindörökké élő, nagy alakjának emléke követendő példánk úgy nekünk, mint a jövő századok nemzedékeinek a hazaszeretben, a nemzet jóléteérti munkában és önfeláldozásban.

Csak ha ezt a tündöklő példát követjük, akkor lesz az ő születésének évfordulója igazán megünneplése s annak az emlékedett hangulatnak, mely ma átjárja a magyar szíveket, igazi tartalma, értéke és jelentősége.

Ennek a mai oly jelentős országos ünnepnek alkalmából és a szíveket átjáró ezen ünnepélyes hangulatnak hatása alatt

indítványozom:

mondja ki a törvényhatósági bizottság, hogy **Kossuth Lajosnak** a magyar nemzet körül

halhatatlan érdemeit, — hazafias hálájának és az ő nagy történeti alakja iránt érzett hódolatának kifejezése mellett — születésének századik évfordulója alkalmából, jegyzőkönyvében megörökíti.

A remek beszéd elmondása után elemmentaris erővel tört ki az éljenzés és taps, mely csak akkor szűnt meg, mikor **Szokoly Tamás** állott fel szólásra és néhány bevezető szavak kíséretében indítványozta, hogy **Rádl Ödön** impozáns beszéde jegyzőkönyvben megörökíttessék, kinyomattassék és ne csak a bizottsági tagok, hanem a város polgársága között is oszttassék ki. Szavait általános helyeslés követte.

Azután **Hlatky Endre** annak előrebocsátásával, hogy **Rádl Ödön** kiváló beszéde után felesleges neki **Kossuth Lajos** nagy hazánkfia érdemeit méltatni, előterjeszti indítványát, hogy a város **Kossuth Lajos** arcképét 3000 korona költséggel festesse meg az új városháza közgyűlési terme számára s hogy a város indítson mozgalmat **Kossuth Lajos** szobrának Nagyváradon mielőbb leendő felállítására iránt. (Elénk éljenzés.)

Rimler Károly polgármester a tanács nevében szívvel-lélekkel hozzájárul az indítványokhoz és kijelenti, hogy a tanács kedves kötelességének fogja tartani az indítványok mielőbbi keresztülvitelét.

A határozat.

Beöthy László főispán a következőkben hirdette ki a határozatot:

Miután senki szólan nem kíván, kimondom a határozatot, mely szerint Nagyvárad közönsége mindig kegyelettel őrzi hazánk nagy fia, **Kossuth Lajosnak** emlékét és soha nem feledve, hogy ő az újraébredés dicső korában szerzett hervadhatlan érdemei által a hazának minden igaz fiát örök hálára kötelezte, a kegyelet és hála érzetétől indítva, örömmel ragadja meg **Kossuth Lajos** születésének századik évfordulójának alkalmát, hogy elhatározza, miszerint **Kossuth Lajos** érdemeit örök emlékezet okáért a törvényhatóság jegyzőkönyvében megörökíti.

Elhatározza továbbá a törvényhatóság, hogy **Kossuth Lajos** arcképét filésterme számára megfesteti és e célra 3000 koronát megszavaz, a 3000 koronát a jövő évi költségvetésbe beállíttatja és megbizzza a tanácsot, hogy a kép megfestetése iránt úgy intézkedjék, hogy az új városháza felavatása alkalmával a kép készen legyen.

Kivánatosnak tartja a közgyűlés, hogy **Kossuth Lajos** szobra Nagyvárad város valamelyik közterét díszítse s megbizzza a tanácsot, hogy a szobor felállítására iránt a társadalom bevonásával mozgalmat indítson s a tett lépés-kről a közgyűlésnek jelentést tegyen. (Viharos éljenzés.)

Egyéb tárgy nem lévén, a főispán a gyűlést bezárta.

Ünnep az iskolákban.

A felső kereskedelmi iskola tanári kara és ifjusága is kegyelettel áldozott tegnap **Kossuth Lajos** emlékének. A százados évforduló alkalmából tegnap délután a Kereskedelmi Csarnok dísztermében nagy közönség jelenlétében sikeres ünnepélyt rendezett. Először a dalárda énekelte zene kíséret mellett a Hymnust. Azután dr. **Kováts S. János** igazgató hazafias szellemű megnyitó beszédet mondott. Majd **Kristó Máté** f. o. t. szavalt érzéssel **Móra István** »Kossuth« című költeményét. Az ünnepi beszédet **Molnár Albert** f. o. t. mondotta nagy hatást keltve a hallgatóságra. A műsor következő pontja volt **Hacker Andor** szavaltata, ki saját szerzeményű költeményét adta elő. A költemény dicséretére válik szerzőjének. Aztán a dalkör énekelte **Tavaszi elmúlt** című dalt zene kísérettel. Majd **Steiner Edgard** köz. o. t. szavalt **Kossuth** sirja című verset **Abrányi Emiltől**. Vékony

Miklós a. o. t. Rákosi Viktor fohását olvasta fel. Végül a Kossuth himnusz — melynek dallamát Váradi Aladár zenetanár szerezte — hangjai mellett a közönség emelkedett hangulatban szétoszlott.

Lélekemelő, lelkes iskolai ünnepség folyt le tegnap délelőtt a közs. *polgári leányiskolában*. A tanulók zsufozásig megtöltötték a nemzeti színű kárpitokkal, zászlókkal és Kossuth arcképével díszített termet, hol a tanári testületen kívül *Sipos Orbán* Biharmegye kir. főtanfelügyelője és a tanulók szülei is megjelentek. A műsor első pontja a »Hymnusz« éneklése volt, melyet Beleznay énektanár vezetett zongorakísérettel. Ezt követte a Kossuth emlékbeszéd, melyet a történet tanítója intézett a növendékekhez s melynek végén lelkesen éljenzte a leánysereg a magyar hazát és a miért Kossuth annyit dolgozott, küzdött: a magyar szabadságot.

Harmadik pont volt Feiler Anna I. oszt. tanuló kedvesen előadott szavalata: »Szeress hazát és nemzetet« Erdélyi Zoltántól. Azután következett Bary Olga IV. o. t. bevezető szavai után Katona Ilonka szónoki előadása a Kossuth »Jóslat«-ból. Majd rázendített a dalkör egy *Beleznay* szerette gyönyörű Kossuth-dalra, melynek refrainje: »Gyere haza Kossuth Lajos.« És oly szépen daloltak az ifjú leánykák, ahogy csak magyar leány dalolhat Kossuth-nótát. Ismét egy szép szavalat következett. Dalmadi Győző »Itt akarok élni, halni« című költeményét szavallta Nagy Vilma I. o. t. értelmes, szép előadással, hazafias hévvel. Megható — volt Nyíry Eszter II. o. t. szavalata is »Az utolsó honvéd« Farkas Imrétől, melyet követett Abrányi Emil »Kossuth sirja« című költemény szavalása. Ezt kedvesen adta elő két kis leány: Tóth Etelka és Ragány Juliska. IV. o. tanuló. Végül Handel Kornélia III. o. t. mondta el művésziösen, áhitattal a Rákosi Jenő »Fohász«-át s a Szózat éneklésével véget ért az igazán hazafias szellemű szép ünnepség.

A *polg. fiúiskolában* a tanári kar és az ifjuság d. e. 8 kor tartott Kossuth L. emlékére lendületes hazafias ünnepélyt. A Hymnus éneklése után *Winkler L.* igazgató mondott megnyitó beszédet, figyelemztetvén a tanulókat a nemzet hádjára Kossuth iránt. Ekés beszéde után *Huszár Károly* tanár méltatta történelmi jelentőségét az ünnepélynek. Lelkesítő szónoklata a honszerelem nemesítő szikráját gyulasztá fel a tanulóknak. A gyermeki lelkek önzetlen kitörése mutatta, hogy a szívükbe hatott és vésődött a költői szárnyalású elmélkedés. Utána több szavalat és ének szám volt. A kart *Beleznay* énektanár vezette és tanította be művészi vonásokkal.

A *kiskereskedők ünnepe*. A kiskereskedők társulata saját helyiségében tartotta meg a tagok és számos vendég élénk érdeklődése mellett a Kossuth ünnepet.

A szépen feldisznított társulati helyiségben több mint 60 társulati tag és vendég jelent meg.

Weintraub Mór elnök szép szavakkal nyitván meg az ülést.

Paizs Béla felolvassa a »Fohász« melyet a jelen voltak nagy figyelemmel állva hallgattak végig.

Stern Soma társulati jegyző sikerült beszédben méltatja a nap jelentőségét, mely mindvégig leköttötte a hallgatóság figyelmét.

Végül a diszközgyűlés Kossuth Ferenc és Kossuth Lajos Tivadarnak meleghangú üdvözlő táviratot küldött, mire a diszközgyűlés a haza és a király éltetése között lelkes hangulatban szétoszlott.

Ma tartják a Kossuth-ünnepet a következő műsorral:

A *főgymnázium* ifjusága Kossuth Lajos iránt való kegyeletét ma szombaton rójjá le, mely ünnepségének programja a következő:

1. Elnöki megnyitó. Tartja: *Strébely* Gyula VIII. o. t. ifjusági elnök.

2. Kossuth sirján. Irta: *Endrődi* S., szavalja *Nagy* József VIII. o. t.

3. Kossuth élete. Felolvassa: *Győri* M. VIII. o. tanuló.

4. Kossuth katonája. Szavalja *Lukács* B. VII. o. tanuló.

5. Tavasz elmúlt. Duett. Eneklők: *Szommer* János és *Roszkopf* Béla VIII. o. tanulók. Hege-dün kísérik: *Hirshmann* Gy. és *Frankó* S.

Az ünnepély 10 órakor kezdődik.

A *nagyvárad* *főreáliskola* ifjusága e hó 20-án szombaton délelőtt 10 órakor ünnepli meg Kossuth Lajos születésének 100-dik évfordulóját az intézet tornatermében a következő műsorral:

1. Szózat. Eneklé az ifj. dalkör.

2. Elnöki megnyitó. Tartja: *Gottlieb* Zoltán VIII. o. t. ifj. elnök.

3. Kossuth szobránál. Pósa Lajostól. Szavalja: *Jakab* S. VIII. o. t.

4. Kossuth emléke. Felolvassa: *Kovács* J. VIII. o. t.

5. Kossuth Lajos azt üzenete . . . Eneklé az ifj. dalkör.

6. Kossuth emlékezete. Tartja: *Ney* Pál VIII. o. tanuló.

7. Kossuth sirja. Abrányi Emiltől, szavalja: *Hartstein* A. VIII. o. t.

8. Hymnus. Eneklé az ifj. dalkör.

A nagyvárad *„Réti Népkör“* f. hó 21-én vasárnap d. e. 11 órakor Kossuth Lajos születésének 100 évfordulója alkalmából Kossuth-ünnepélyt rendez, melyre az érdeklődőket ez uton is meghívja a rendezőség.

Műsor:

1. Hymnus. Eneklé az olaszii ref. műkedvelők dalárdája.

2. Elnöki megnyitó. Tartja Dr. *Stokker* József alelnök.

3. Oda . . . Szavalja *Deésy* Alfréd, a Szigligeti-színház tagja.

4. Ünnepi beszéd. Tartja *Halász* Lajos törv. hat. bizottsági tag.

5. Magyarokhoz. Szavalja *Magyary* Jenő jegyző.

6. Szózat. Eneklé az olaszii ref. műkedvelők dalárdája.

Vidéki ünnepségek.

A vidék nagyobb központjaiban szerte e hazában kigyultak a mult este az örömtűzek, égfelét tört a hála fohássza, ünnepelt ur és szegény.

Szegeden a *Dugonics* társaságban *Eötvös* Károly méltatta Kossuthot, majd *Szávay* Gyula és *Lipesev* Adám szavalták el alkalmi költeményüket. Este fátylas-menet volt. 25—30.000 főnyi tömeg impozáns áradatban vonult Kossuth új szobra elé, melyet sikerült ünnepség keretében lepleztek le.

Fél 9 órakor istentiszteleteket tartottak a templomokban.

Ezrekre menő nagy tömeg jelenlétében a Hymnus éneklésével kezdődött a szoborleplezés ünnepélyes aktsa.

Dr. *Tóth* Pál polgármesterhelyettes, városi főjegyző tartotta meg ezután ünnepi szónoklatát, a melyben Kossuth érdemeit méltatta.

Most a szobor készítője, *Róna* József adta át művét szép beszéd kíséretében a város közönségének, a melynek nevében *Pálffy* Ferenc polgármester vette át a Kossuth-szobrot.

A szobor Kossuthot álló helyzetben, magyar ruhában ábrázolja. Kinyújtott jobbajával előre mutat, balja kardja markolatán nyugszik. Három mellékalakja van a szobornak, az egyik öreg földműves, a ki fiának, Kossuthra mutatva, mintha azt mondaná: »Kövesd őt mindenkor.« A harmadik mellékalak szép magyar lány nemzeti öltözetben. Rózsakoszorút fon Kossuthnak.

Majd az alkalmi beszédeket mondták el *Folczner* Jenő és *Lázár* György Szeged város országgyűlési képviselője.

Most *Pósa* Lajos, a kitűnő költő, a szegediek régi kedveltje lépett a szobor elé és nagy hatást kelte szavallta el »A szegedi zengő szobor« című gyönyörű alkalmi ódáját.

Pálffy Ferenc polgármester a törvényhatóság koszoruját, *Balassa* Armin dr. pedig a *Dugonics* társaság koszoruját tette le remek beszéd kíséretében a szobor talapzatára Koszorút helyeztek még a szoborra az összes szegedi politikai, társadalmi és jótékonyági körök, egyesületek és asztaltársaságok, az egyetemi polgárság szegedi köre, a mely egy-letek és körök kiküldötteikkel zászlóik alatt mind megjelentek a fényesen sikerült ünnepségen.

A Szózat éneklése volt a hazafias ünnepségek utolsó pontja, amelyet az ezrekre rugó embertömeg együtt énekelte a városi dalárdával.

A törvényhatósági bizottsági tagok aztán a városháza közgyűlési termében ünnepi közgyűlésre gyűltek össze, amelyen jegyzőkönyvben örökítették meg a szoborleplezés lefolyását.

Este fényes kivilágítás volt, amely méltóan fejezte be a szegediek ünnepelését.

Arad szintén fényárban uszott az ünnep előestéjén. Fáklyás zenével nagy néptömeg járta be az ünnepi díszbe öltözött várost.

Kolozsvárt mind a város, mind a vármegye diszközgyűlést tartott. A városi közgyűlésen dr. *Márki* Sándor egyetemi tanár tartotta az ünnepi szónoklatot. Elhatározták, hogy Kossuthnak *Kolozsvárt* szobrot állítanak. A megyegyűlésen dr. *Zabulik* László tartotta az ünnepi szónoklatot. Ezekon kívül az egyetemi ifjuság s valamennyi kolozsvári iskolák ünnepeltek.

Fécsett a Kossuth-ünnepély magasztosan folyt le. Az összes üzletek zárva voltak. A város fel volt lobogóva. A Majláth-téren rendezett ünnepélyen megjelentek az összes egyesületek zászlaik alatt és mintegy 10,000 főnyi közönség. A 200 főnyi dalárda nemzeti dalokat énekelte, 12 cigányzenekar pedig Kossuth-nótákat játszott. A nap jelentőségét *Greksa* Kázmér dr. cistercita tanár méltatta. A 48 as honvédeket élénk ovációkban részesítették. Este 7 órakor banket lesz, a melyet a színházban diszeldadás előz meg.

Ujvidéken Kossuth Lajos emlékezetére tartott törvényhatósági közgyűlésen *Nemes* Sándor méltatta Kossuth érdemeit. A beszéd nagy hatást tett a nagyszámú közönségre. Ott voltak *Rohonyi* és *Radovanovics* orsz. képviselők, az összes hatóságok és testületek. Fel-tűnt *Budimir* szerb volt 48-as honvédfőhadnagy akkori egyenruhában. Az évforduló alkalmából az összes felekezetek a szerbek kivételével istentiszteletet tartottak. Délben a lövöldében néppünnp, este pedig a színházban diszeldadás volt, a melyet a kaszinó rendezett. Az egész város fel volt lobogóva. Az iskolák is megünnepelték az évfordulót.

Selmeczbányán. *Selmecz-Bélabánya* város közönsége nagy lelkesedéssel ünnepelte meg Kossuth Lajos születésének századik évfordulóját. Az evangélikus templomban *Händel* Vilmos főesperes nagyhatású alkalmi beszédet és imát mondott, utána pedig a Dalárda a Hymnuszt énekelte. A törvényhatóság szabad ég alatt tartotta közgyűlését, a melyen *Vörös* Ferencz tb. főjegyző mondotta az ünnepi beszédet nagyszámú közönség jelelétében. — A város fel van lobogóva. Az üzletek zárva vannak.

Hentaller Lajos képviselő úrnak.

Képviselő úr!

A tegnap *„Független Magyarország“*-ban lapunknak a képviselő úr gyomai beszédének *eredetijél* feltüntető cikkére vonatkozólag a következő sorokat méltóztatott csekélységünk-höz intézni:

A Tiszántúlnak. A Nagyváradon megjelenő néppárti újság, a Tiszántúl azzal tetszeleg magának, hogy Gyomán tartott, erősen politikai színezetű ünnepi beszédem *néhány* mondatát *Vaszary* Kolos hercegprímás egy régebbi templomi beszédének kikapkodott részeivel hasonlítja össze és plagisálással vádol. Bármily megtisztelő is reám nézve a nagyvárad néppárti újság e neveléses vádaskodó támadása — azt, a gyengébbek kedvéért mégis kénytelen vagyok visszautasítani, mert ha én plagisálni akarok, hát legfeljebb csak saját *magamból* plagisálok. *Van ugyanis miből!*

Hentaller Lajos.

Képviselő úr! E *tárgyi igazság nélkül* szűkölködő sorokra a következő három megjegyzésünk van:

tévedni méltóztatik abban, hogy mi »nehány« mondatát hasonlítottuk össze; mert az általunk közölt szöveg a képviselő úr beszédének ép háromnegyed része. A visszamaradt negyedik részt pedig nem azért hagytuk ki az összehasonlításból, mintha az nem egyeznék feltűnő Vasváry hercegprimás beszédével, hanem mivel egyrészt a térszűke nem engedte, másrészt pedig mivel úgy voltunk meggyőződve, hogy ennyi »sapienti sat;«

tévedni méltóztatik azon kijelentésében, hogy »ha én plagizálni akarok, hát legfeljebb csak saját magamból plagizálok.« Mert mint kimutattuk, a gyomai ünnepi beszédnél idegen forrásból merített;

nem tévedett azonban a képviselő úr azon kijelentésében, hogy »van ugyanis miből« plagizálni; mert mi is ép ezt állítottuk.

Es ez a harmadik megjegyzésünk és — utolsó.

Szerb kongresszus Budapesten.

A zágrábi botrány felkeverte a magyarországi és szerbiai szerbeket. Hogy séreimüket nyilvánosan tárgyalhassák, gyűlést akartak tartani Zágrábban. Az ottani kormány nem engedélyezte a gyűlést. A szerbek vezérférfiai elhatározták, hogy a gyűlést Budapesten tartják meg. Ez a gyűlés tüntetés lesz a horvátok ellen és a magyarok mellett. A gyűlés valószínűleg demonstrálni készül a Magyarországhoz való tartozandóságot és egyuttal ajánkozik, hogy a magyar állameszmét ők fogják megvédeni horvát területen a horvátokkal szemben. Érdekes, hogy a szlavóniai németek csatlakoznak a szerbekhez.

Népességünk és fajunk számviszonyai tekintettel Biharvármegyére.

Irta: Dr. Szolcsányi Hugó.

(Folytatás.)

Bihar megye népessége kevés kivétellel a magyar és román elem közt oszlik meg; a mennyiben 1900. év végén az első 280, az utóbbi 236 ezer lélekkel volt képviselve, mely állapot 53, illetve 45 sz.-nak felel meg, a magyar ajkuak erős abszolút többségéről s az 1890-iki viszonyokhoz mérve, 1 sz.-nyi viszonylagos térfoglalásról tanuskodik; — a magyarul beszélők száma 322 ezer főre, a lakosság 61 sz.-ra emelkedvén, az országos átlagot 1 sz.-kal hagyta el.

Járások szerint azonban igen nagy szélsőségek érvényesülnek ezen arányszámokat illetőleg. Általán 10 járásban, még pedig 50—70 sz.-kal a margittai, cséffai, szalárdi és nagyszalontai; 86—90 sz.-kal az érmihályfalvai, mezőkeresztesi, székelyhídi és b.-ujfalui, 98—99 sz.-kal a tordai és derecskei járásokban a magyar elem emelhetik abszolút többségre; míg a megye többi két járásában az — a magyarságnak még 45 sz.-ával képviselt központi járástól eltekintve — a román ajkuakkal szemben igen nagy minoritásban jut, a mennyiben a tenkei, belényesi és elesdi járásokban csak 21—25 sz.-kal találhatott, a m.-csékei és béli járásokban 5, sőt a vaskóhi járásban éppen 3 sz.-ra szállt le.

Hasonló számbeli különbségek jellemzik a magyarul tudók járások szerint megfigyelt arányait is. Mig u. i. a m.-keresztesi, székelyhídi, b.-ujfalui, tordai és derecskei járások népességének 98—100 sz.-a, a központi, margittai, cséffai, szalárdi és nagyszalontai járásokénak 60—80 sz.-a bírja nyelvünket; a tenkei, belényesi járásokban 25—30, sőt a magyarsékei, béli és vaskóhi járásokban csak 6—9 sz. beszél magyarul.

A vázolt adatokból kivehetni, hogy megyénk románok lakta hegyvidéki járaisaiban a magyarság számviszonyának alakulata nem

kedvező; minek oka egyrészt az, hogy a román ajkuak itt igen nagy tömegben, compacte élve együtt, életviszonyaikkal ritkábban jönnek a magyarokkal érintkezésbe. Másrészt és különösen, mert ezen járások rendkívül szétszórtan betelepített hegyi községeiben, a népesség legnagyobb részének lakása a néptanodától igen távol fekvő, a gyermekek törvényt megkövetelte iskoláztatása, éppen a télre eső szorgalmi időben, a zord idő, a nagy távolság, járhatatlan utak, leginkább pedig a szegénység miatt, mondhatni lelküzdhetlen akadályokba ütközik és az által az e vidéki tanköteles gyermek el van vonva azon ugyszólván egyedüli alkalomtól, melyben a magyar nyelvvel megismerkedhetnek és azt elsajátíthatnák.

A gyermekek iskoláztatásának ezen elhanyagolása még egy másik, nem kevésbé elszomorító jelenségnek, t. i. az analphabeták megnövekedő száma képviseltetésének válik szülő okává, s valóban az ezen vidéki népiskolák működésük eredménytelenségében kedvezőtlen visszahatást gyakoroltak az egész megye közműveltségi adatviszonyainak alakulására, mert míg az analphabeták száma az ország összes népességének felét tette, Bihar megyében a 60 sz.-ot haladta az meg, mely rendkívül szegényes eredmény, csakis az előbb említett hegyvidéki járások idevonatkozó, s kétségkívül sajnálni való viszonyaiból állott elő; a mennyiben a tenkei járásban a lakosságnak 25, a belényesi és elesdi járásokban 15, sőt a béli, vaskóhi és magyarsékei járásokban csak 7—9 sz.-a tudott írni s olvasni. E járásokban több 2—400 lakossal bíró oly község találtatott, melyekben a népesség több mint 99 sz.-a analphabeta, sőt nem egy oly község akadt, melynek egy írástudó tagja sem volt.¹

Jellemző, hogy az ezen hegyi járásokban található néhány magyar többségű községben² az analphabeták számarányai 55—40 sz.-ra szállanak le s leginkább ennek köszönhető, hogy a viszonyok ezen a vidéken még rosszabbakká nem váltak.

Mindezek alapján valószínű, hogy ezen legelemibb műveltség szempontjából oly szomorú világításban bemutatkozó járások, illetve községekben néhány u. n. kabátos emberen kívül, ugyszólván nincs senki, aki az írásban és olvasásban jártas lenne, mely körülmény kizárólag az iskoláztatás nehézségein és hiányain alapulva, egyuttal az ezen vidéki népesség magyarul tudhatásának is legfőbb akadályát képezi.

Az iskolázatlan gyermek nemcsak a legnagyobb tudatlanságban nő fel, — mi ezen járások különben valóban jobb sorsra érdemes, általán véve jóra való népelem anyagi, s sok tekintetben erkölcsi bajainak legfőbb forrása, hanem az állam nyelv létezéséről legtöbbször fogalommal sem bír.

Innét magyarázható meg azon körülmény, hogy a béli, vaskóhi és m.-csékei járásokban a magyarul beszélők száma a népesség 10 sz.-át sem érte el; hogy — leginkább ezen hegyi járásokban 20 oly község találtatott, melyekben egy lélek sem bírta a magyar nyelvet, s 89 oly község, melyekben a nyelvünket beszélők száma a 3 sz.-ot sem érte el, miért is Bihar megyének 109 községében, községeinek 23 sz.-ában alig akadt az állam nyelvét bíró egyén, s az is valószínűleg csak ritka esetben volt a tulajdonképpeni köznépi közül való.

Miután megyénk hegyes vidékein a már említett távolsági, éghajlati, társadalmi bajok és nehézségek miatt a tankötelesség elvének szigorú végrehajtása, mai viszonyok mellett alig eszközölhető, az ismertetett kettős bajon, mely u. i. az analphabeták eljlesztő nagy s a magyarul beszélők elszomorító kis arányaiban nyilvánul, talán a Svéd-Norvégiában oly kitűnően bevált vándor-tanítói intézménynek meghonosítása és általánosításával lehetne segíteni³ mely államilag szervezve, bizonyára

¹ Mint Barzest, Belsőrvényes, Poklusán, Pata-Talmasszaka, Czigányesd.

² Mint Belényes, Belényes-Ujlak, Remete, Tárkány, Elesd, Mezótelki, Örvénd, Belsőnyér, Görbed, Tenke stb.

³ Hazánkban a 186: 32 törv. a tanyai iskolakötelesek esetleg vándortanítók által való oktatásáról gondoskodik.

eredményes is lenne. A nevezett és ugyancsak szétszórtan lakott két scandináv államban a 10 évet meghaladott népesség soraiban alig fél perccenttel volt található az analphabeta elem s nincs is continensünkön állam, a melyet ezen mozzanat szempontjából Svéd-Norvégia maga mögött nem hagyta.¹

Annál örvedetesebb állapotokról tesznek a városunk népességének anyanyelvi viszonyait illetőleg összeállított népszámlálási adatok tanúságot, melyek szerint Nagyvárad összes (polg. és katonai) népességének 89, tisztán polgári népességének pedig 91 százaléka magyarul mondotta magát, a magyarul beszélni tudók száma pedig a 98 százalékot haladta meg, mihez képest a viszonylagos javulás az 1890-iki eredményekhez arányítva a magyar anyanyelvűek körében 2 egész, a magyarul tudókat illetőleg pedig néhány tized százaléka ment.

Nagyvárad a legnagyobb városok sorában igen előkelő helyen áll; hazai törvényhatósági jogú városaink közül a magyarság még nagyobb — 95—99 — százalékaival Nagyváradot u. i. csak Komárom, Debreczen, Győr, Székesfehérvár, Szeged, Hód-Mező-Vásárhely és Kecskemét előzi meg.

(Vége köv.)

¹ A 10 évet meghaladott lakosságból volt u. i. analphabeta Svéd-Norvégiában, Dániában 0,5, Svájcban 0,8, Németországban 1, Nagybritanniában 15, Ausztriában 27, Belgiumban 33, Magyarországon 38, Olaszországban 46, Spanyolországban 40, Romániában 56, Szerbiában 60, Oroszországban 80, Montenegróban 92 sz. analphabeta. (1890.)

A Wesselényi-szobor leleplezése.

— Saját kiküldött tudósítónktól. —

Országgra szóló ünnepséget ült tegnap Zilah város közönsége. Közel s távolból özönlött a közönség, hogy részese legyen azon hazafias szép ünnepségnek, a melyet Szilágyvármegye áldozatkészsége rendezett.

Emelte az ünnepély fényét, hogy résztvevett benne a kormány, a törvényhozás, a Tudományos Akadémia, az irodalmi és tudományos társulatok, a szomszéd törvényhatóságok, testületek, a nagy számban megjelent mágnások, egyházi és világi méltóságok, a honvédség képviselői.

Az erősen fejlődő város valószínűleg lelkesült ünnepet ült. A házak fel voltak díszítve, lobogózva. Minden vonattal özönlött a vendégek serege. A város főterén emelt szobrot nemzeti színű lepel borította. Féloldalt óriási, 500 vendéget befogadó tribün volt építve egy ügyesen készített lombsátorban. A szobor másik oldalán bekerített helyen számozott ülőhely volt fenntartva a közönségnek.

A vasutól a városba bevezető uton két diadalkapu volt igen csinosan összeállítva, »Isten hozott« felírással.

Az ünnepély napján hajnalban vig zeneszó verte fel a város csendjét s mozsár-ágyu jelezte a város nagy ünnepét.

A megye diszgyűlése.

A tulajdonképpeni ünnepség Szilágyvármegye diszgyűlésével kezdődött.

A megyei székházban csakhamar élénk mozgalom ütött tanyát. A megyebizottsági tagok s a vendégek mindannyian ünnepi ruhában voltak; pompás látványt nyújtott a sok remek diszmagyar. Különösen kitűntek a Wesselényi család tagjai, gróf Zichy Jenő, Eszterházy, a Bornaemisák, b. Diószeghy, Dániel Gábor, Teleky Ferencz, b. Rosner Ervin, továbbá a kormány képviselőiben Zsilinszky, Tarkovits, Széll államtitkárok, a megyék és városok képviselői Nagyvárad város képviselőiben Rácz Mihály ny. főjegyző és Dús László főügyész. A Tud.

Akademiát *Beöthy* Zsolt képviselte. *Bartók* György erdélyrészi ev. ref. superintendens mintegy 30 lelkész kíséretével jelent meg. A terem karzatán előkelő hölgyek foglaltak helyet. Pompás díszmagyarban volt *Ugron* Gábor és *Lengyel* Zoltán, a zilahi kerület ifjú képviselője.

Küldöttség ment a kormány képviselőjeért és a Wesselényi-család tagjaiért.

A díszgyűlésen a Wesselényi-család nőtagjai is megjelentek.

Wesselényi Miklós főispán üdvözölte a törvényhatóság tagjait és a vendégeket. Előrebocsátotta, hogy ha igaz, hogy a nemzet önmagát tiszteli meg, ha nagyjai emlékét tisztelben tartja, úgy Szilágyvármegye most önmagának szerzett tiszteletet, mikor szobrot emelt Wesselényinek. Közel álló okokból nem méltatta az emléket *Wesselényi* Miklósnak, de köszönetet mond a szoborért s mély hálával emlékezik meg néhai *Szikszay* Lajosról, aki a szobor felállítását kezdeményezte.

A díszgyűlésen *Sándor* Dezső biz. tag mondott emelkedett szellemű emlékbeszédet. Méltatta szép vonásokban *Wesselényi* életét; a szabadság kivívásáért folytatott küzdelmét; a népnevelés körüli buzgalmát, áldozatkészségét. Emberszeretete volt rugója törekvéseinek. Mind ezekért üdözés volt jutalma. Üdvözi a *Wesselényi*-családot s indítványozza, hogy a nagy *Wesselényi* emlékét ez alkalommal is jegyzőkönyvébe iktassa a megye.

Elnök főispán köszönetet mond az emlékbeszédért s indítványozza, hogy az szószerint a jegyzőkönyvbe iktattassék.

Kaizler alispán indítványt tesz, hogy a főispán megnyitó beszédét is jegyzőkönyvbe iktassák s az egész ünnepélyről egy emlékkönyvet adjanak ki. Erre felhatalmazást kér. (Éljenzés).

Ezzel a díszgyűlés véget ért.

A szoborleleplezés.

Az közgyűlés közönsége ezután a szobor előtt felállított dísz-sátorba vonult. Körül a különféle testületek foglaltak helyet.

A leleplezési ünnepélyt a kolozsvári honvédzenekar előadása nyitotta meg. Ocskay brigadérosból a nyitányt játszotta, utána a zilahi dalárda, a zenekar közreműködésével a Hymnust énekelte.

Kaizler alispán csinos beszédet mondott. A szobrot úgy tekintti, mint figyelmeztetőt, hogy tanuljunk küzdeni, szenvedni és lelkesedni. Köszönetet mond a rendezőségnek, a megjelenteknek, de különösen a lánglelkű művészeknek.

Az egész ünnepség központja most következett. *Beöthy* Zsolt majdnem két óráig tartó remek beszédben méltatta a nagy *Wesselényi* korát, életét, törekvéseit, *Széchenyi*hez való viszonyát. A beszéd egy-egy része frappánsul hatott a hallgatóságra.

A lecsillapult taps és éljenzés után *Wesselényi* Miklós főispán a család nevében hálás köszönetet mondott Szilágyvármegyének a szoborért.

Zemplényi Árpád ünnepi ódája gyújtó hatással volt a közönségre.

Majd a koszorukat helyezték el a szobor talapzatán. Mintegy 60 remek koszoru volt, köztük *Nagyvárad* városáé.

A szobor átadása és átvétele és a Szózat eléneklése után itt véget ért az ünnepély.

A közönség a *Széchenyi*-utcán emelt honfoglalás emlékoszlopához vonult, a hol a dalárda éneke után *Kincs* Gyula főgymn. igazgató mondott beszédet.

2 órakor 400 terítékű baakett volt, este pedig a kolozsvári színtársulat díszelőadása.

*

A *Wesselényi*-szobor igen sikerült alkotás. *Wesselényi* emelkedett helyen áll, előtte lentebb egy paraszt jobbágy, kérő arczkifejezéssel tekint fel *Wesselényi*hez, ki baljával emeli őt magához.

Ez idő szerint ez egyike a legszebb szobroknak az országban. Ünnepezték is érte *Fadrusz* mestert.

UJDONSÁGOK.

TAJBEKÖZTETŐ.

Régészeti és történelmi múzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Szept. 20. Lóverseny a Bónai kútnál.
Szept. 21. Lóverseny a Bónai kútnál.
Szept. 21. Kossuth népnepély a Rhédey-kertben,
Okt. 19-20. Iparosok országos kongresszusa.

* **A tisztviselők vasárnapi munkaszünete.** A belügyminiszter egy hivatalos leiratában érdekes érdemi kijelentést tett arról a magartásról, melyet a tisztviselők vasárnapi munkaszünete tekintetében követ. Nagybecskerekéről írják, hogy *Szalay* József, Torontálmegye törvényhatósági bizottsági tagja, a május havában tartott megyei közgyűlésen azt az indítványt terjesztette elő, hogy kéressék fel a belügyminiszter, a kormány és országgyűlés, hogy a vasárnapi munkaszünet a hivatalnokokra is terjesztessék ki. Az indítványt a közgyűlés akkor el is fogadta. Most erre a határozatra értesíti a belügyminiszter *Szalay* József indítványozót, hogy az 1901. t.-cz. 32. §-a alapján kibocsátandó vármegyei ügyviteli szabályzat tervezetében egyebek között az a rendelkezés is előfordul, hogy *husvét, pünkösd és karácsony első napján, továbbá vasárnap és nemzeti ünnepeken a hivatal szüneteljen* s e napokon a hivatali sürgős teendők ellátása végett *lehetőleg csak egy tisztviselő* és a segéd- és kezelőszemélyzet *egy egy tagja* rendelkezésük ki. Valószínű, hogy ugyanez a rendelkezés fog állani a városi tisztviselőkre is.

* **Tavaszi az ősben.** Ritka szép látványosságban van most részök a *Szaroveczky*-utcán járó-keleknak. Egy vadgesztenyefa lehullatván leveleit, újból rügyeket fakasztott, levelet és bimbókat hajtott és most a bimbók kipattanva, fehér szirmu, kellomes színi virágaival általános feltűnést keltenek. A rendes idején való nyitástól csak annyiban különbözik, hogy az új levelek nem oly kifejtettek, és a virágok kissé halványak. A mennyiben a vadgesztenye második virágzása elég érdekesség, a virágzásnak sok nézője akad.

* **A románok tüntetése Belényesen.** Tegnap éjjel Belényesen a románok — mint sajnálattal értesülünk — tüntetést rendeztek azok ellen, kik Kossuth emlékére kivilágítottak. Végig járták Belényes utcáit és a hol ki volt világitva az ablak, ott bevették nemcsak az ablakot, hanem még az ablakkereteket is kiverték a helyéből. A nemzeti kegyelet ellenségének még ez sem volt elég, mert ráadásul még az ünneplésre szólító falragaszokat is leszakgatták. A csendőrség nyomozza a tetteseket.

* **Temetés.** Nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomra tegnap délután *Pekárik* Ferencz városi fogyasztási tisztviselő feleségét. A temetési szertartást *Dr. Vucskics* Gyula plebánus végezte segédlettel. Majd megindult a

gyászmenet az újvárosi központi sírkertbe, hol örök nyugalomra helyezték a megboldogultat. A koporsót sok szép koszoru borította. A temetést a *Kegyelet* intézet rendezte.

* **Eljogyzás.** *Sors* Sándor távirda építészeti osztályvezető a napokban eljegyezte *Grósz* Irmát, dr. *Grósz* Menyhért unokahugát, Nagy Endré budapesti író bájos hugát *Tisza-Ujlakon*.

* **Ongyilkos fiatal ember.** Tegnap este *Tóth* Pál 19 éves pinczér édesatyjának *Tóth* kórházi gondnoknak *Szilágyi* Dezső- (Apáca)- utcán levő lakásán meglötte magát. A szerencsétlen fiatalember szörnyet halt. Tettének elkövetése előtt édes anyjától egy pohár bort kért, mit jóízűen meg is ivott. Alig egy pár perc múlva már bezárkózott és végrehajtotta halálos tettét.

* **A csendőrök új egyenruhája.** Régi panasza a csendőröknek, hogy mostani egyenruhájuk, különösen nyár idején, rendkívül cselészerűen, s nagy súlyjal nehezedik az emberre. Ehhez hozzájárul még az is, hogy teljes felszereléssel kell a csendőrnek szolgálatot teljesíteni. A honvédelmi minisztériumban ezt belátták s könnyíteni is fognak a csendőrökön, amennyiben elég nyári napokon nem lesznek kötelesek a köpenyget magukkal vinni; azonkívül kapnának nyárra világos mosható nadrágot és könnyebb kalapot.

SPORT.

A nagyváradai lóversenyek ma szombat délután 2 órakor veszik kezdetüket. — A versenyek igen érdekesek lesznek. — 31 tulajdonos 54 lovat nevezett, melyek már mind itt vannak.

A versenyeket élénkíteni fogja a totalizateurnak működése is, melyre a földművelésügyi miniszter ur az engedélyt megadta. A totalizateurhoz azok is hozzáférhetnek, kik 50 filléres jeggyel mehetnek a versenyterre.

IRODALOM.

Olvasókönyv az általános és gazdasági leányiskolák számára. Szerkesztették *Dreiszigler* Ferencz, *Györfly* János és *Rovó* Lajos. Ismerve a szintén a *Szent István-Társulat* kiadásában megjelent és már közkezen forgó *Olvasókönyv a gazdasági és általános ismétlőiskolák használatára* című hiányt pótló tankönyvet, csak örömmel fogadjuk ezen a leányiskolák számára készült új olvasókönyvet, mely kiegészítő társul szegődik a fentebb említett gazdasági iskola-olvasókönyv mellé.

Az előttünk fekvő könyv három részre oszlik: *Egyik év, Másik év, Harmadik év* megfelelő változatos és tanulságos olvasmányokkal. A tartalom főbb címei: *Vallásérköcsi* olvasmányok. *Történelmi és alkotmánytani* olvasmányok. *Földrajzi és nemzetgazdasági* olvasmányok. *Egészségtani* olvasmányok. *Gazdasági, kerítészet és háztartási* olvasmányok. *Nyelvtan, fogalmazás és közéleti fogalmazványok.* Mint a gyűjtőcz-mek mutatják, jelen olvasókönyv felölel mindent, mire a gazdasági és ismétlőiskolák tanulóinak szüksége van.

Különös figyelemmel van az ismétlő leányiskolákra, melyek számára tulajdonképpen készült. E tekintetben rendeltetésének mindentben megfelel. Az ismétlésre feldolgozandó tananyag évenkénti fokozatos terjesztése minden egyes anyagcsoportnál ügyes és előre átgondolt, megállapított elvek alapján készült. Az írók, illetve szerkesztők helyesen oldották meg a feladatot: miként ujtsa föl és bővítsse az olvasókönyv a leányok, mint leendő háziasszonyok és anyák tanult ismereteit. Megvagyunk győződve, hogy igen jó hasznát veszik

ez olvasókönyvnek hazánk bármely ismétlő iskolájában, legyen az általános vagy gazdasági és egy vagy több tanító dolgozata legyen föl előzőleg a népiskola tananyagát.

Ritkán van alkalmunk tankönyvet oly örömmel üdvözölhetni, mint a szóban levőt, melyet nem tudunk gazdasági és ismétlőiskoláknak eléggé ajánlani. A vaskos könyv nyomdai kiállítása és kötése méltó a könyv tartalmához; ára mérsékelt, 1 korona 40 fillér.

Megrendelhető a Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában. (Budapest, VIII. Szentkirályi-u. 28.)

TANUGY.

Felhívás. Iskolaorvosi és egészségügyi tanári tanfolyam. A tanfolyamra fölvevett hallgatók f. hó 20-án délután 4 órakor jelentkezzenek a tanfolyam vezetője, dr. Liebermann Leo egyetemi tanárával. Budapest, Eszterházi-utca 5. közegészségtani intézet.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Szombat: Csepürágók.

Vasárnap: Bölcső és koporsó.

Bölcső és koporsó.

Örök hibájuk az alkalmi szindaraboknak, hogy csak alkalmiak, de igen kevés szindarabok. Ebbe a hibába esett bele *Verő György* »Bölcső és koporsó« című darabja is.

Két részből áll a darab. Az elsőben Kossuth Lajos bölcsőjénél megjósolja a Panna, a nagy Czinka Panna leánya (ez a néni annyit szerepel újabban, hogy kezd kissé unalmassá válni), hogy Kossuth Lajos lesz Magyarország felszabadítója: a bölcső mellett aztán hódolatokat mutatják be a vén kurucz, az író, színművész, jobbágy, a góbé, a Janó és — a jövőndő Magyarországról lévén szó — az Iczig is.

A második kép ezt a jövőndő Magyarországot, a mai kort mutatja be. A fővárosi tanácsot meginterviewolja egy újságíró, hogy mikor lesz készen a Kossuth-szobor? A tanácsos ur hosszú monológban, néha lendületesen, de legtöbbször poros unalmassággal elmagyarázza, hogy *felünk* s ezért nem lesz Kossuth-szobor egy darabig. De a Kossuth-szobor emléké legalább elkészül; leteszik az alapkövet, koszorúk özöne borul a sirra, sőt este titokban eljönnek azok is, a kik nyíltan restelnek gyászolni: a honvédtiszt (Fejérváry-maszkkal), a tót napszámos (!), a főrangú hölgy (!) meg a katolikus pap (!!). Végül a Kossuth-mauzóleum ragyogó képe tűnik fel, a legszebb az egész darabban.

A darab első részében minden csupa meszterkéltetés, mindenkit mintha dróton rángatnának befelé. Itt ez rontja a lendületet, ünnepi hangot. A második részben már nincs ünnepi hangulat, természetes józanság pótolja azt, de a természetes realizmus prózává lapul. Mint a fővárosi lapok írták: rossz vezérezkik. Nem mintha a témája volna rossz, vagy a stílus ellen volna kifogás; a lap élén olvasva, mindez nagy hatást érne el. A színpadról azonban csak az ásitó idegeket ingerli, mint a legtöbb irányzatos, filozofáló színmű.

Ünnepi darakról lévén szó, a szereplőknek nem sok alkalmuk volt értékes alkotást bemutatni; különösen most, mikor ilyen értéktelen tákolmányokkal vesződtek. Nem is igen

tűnt ki más, mint Bognár, Tóth és Peterdy. *Bognárnál* is rontotta a hatást fura öltözéke; *vén kurucz* helyett csodarabbinak öltözött s bizony alig sikerült megható szavallatával a kacagásnak útját vágni, *Peterdy* és *Tóth* párjelenete mindkettejük részéről igen jól ment.

A Bölcső és koporsó gyengeségét még fokozta a zenekar silánysága. A Hunyady-indulótól kezdve végig minden hangosabb zeneszám a vásári bandákra emlékeztetett. Semmi finomság sincs még a hangszereikben sem; erőről pedig 22 tagnál szó sem lehet. A primhegedűnek kellett volna egy helyen remekelnie megiridító kurucz szólóval, abból is labancz retiráda lett. Nagyon sokat kell tanulni a polgári zenekarnak, hogy katonák tavalyi színvonalát csak meg is közelítsék.

Az előképek sikerültek jól; Kossuthot különösen sikerülten maszkirozta Kovács. Legjobb volt a »Kossuth búcsuja« cz. kép.

A díszletek mind igen jók és hűek; csak a tanácsos úr dolgozó szobája emlékeztetett üreségével holmi átszenvedett végrehajtásokra.

Dr. K. A.

Vasárnap a színházban. Vasárnap kivételesen csak egy előadás lesz a Szigligeti-színházban. A délutáni előadás a nagy népszerűség miatt elmarad. Este a színháznak nagyhatású ünnepi darabja kerül újra színre, a »Bölcső és koporsó.«

Az első hétköznap. Az első hétköznap este ma lesz a Szigligeti-színházban. A tegnapi lelkes, szép s egyben megnyitó előadás után, ma szombaton este már az operett muzsa lép a koturnus helyébe. A »Csepürágók«; ez a nagy sikerű, bájos poétikus operett kerül színre, mely valósággal posztumusz remeke a régi, nemes, francia operett-stílusnak. A darabban az operettstílus legjava játszik.

A jövő hét műsora. A jövő hét műsorát legközelebb publikálja a színház vezetősége. A műsor érdekesnek és változatosnak ígérkezik. Minden valószínűség szerint a jövő hét végén színre kerül Bró Lajos zseniális kollégáinknak »Leányok« s Dénes Sándor dr. »Az ügyész« című darabja, melyeket szerződése szerint előzetesen a színtügyi bizottságnak mutatott be Somogyi igazgató. A két nagyszerűnek ígérkező egyfelvonásos között valószínűleg a »Parasztbecsület« kerül színre.

A színházi bérletek. Évről-évre jobban bebizonyul, hogy bizony nagyon kicsi a Szigligeti-színház s főként nem gondoltak eléggé arra a közönségre, mely bérletet óhajt. Ez évben még a tavalyinál is nagyobb az új bérletre jelentkezők száma. A régi bérletek érdekében közöljük újra a színház vezetőségének a felhívását:

Tisztelettel tudatom a t. bérlettel, hogy az 1902 ik év október 1-én kezdődő bérleti időnyre a volt t. bérlet helyeik megtartása iránt szeptember hó 22-én délelőtt 9 órától 12 óráig, délután 3 órától 5-ig, a színház titkári irodájában intézkedhetnek. Az ez időn túl visszamaradt eddig bérlet jegyek is, esetleg új bérletre adhatnak ki. — *Somogyi* igazgató.

Nagyvárad Színpad. Ily címmel művészeti napilap indult meg Nagyváradon. Közölni fogja a színpadot és az előadandó darabok tartalmát, azonfelül kritikát és szépírodalmi dolgozatokat. A program érdekes és ha sikerül beváltani, akkor a lapnak szép jövője lehet a közönség körében. Szerkesztője *Fásztor Bertalan*, kiadója *Sebő Imre*.

Szigligeti-Színház.

Folyószám 2.

Bérletszínel.

Ma szombaton, 1902. szept. 20-án

Csepürágók.

Operette.

S Z E M E L Y E K:

Malicorne, cirkuszigazgató	—	Bognár János.
Adelaida, neje	—	Benkő Jolán
Susanne, költőtanácsosnő	—	Bilkey Irén
Boisfleuri, bohóc	—	Béreczi
Marion, menyasszonya	—	T. Pogány Janka
Langeac André, hadnagy	—	Perényi
Freddy, lovászyerek	—	Kulinyi Mariska

HELYARAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr., Támlászek, 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., középső 2-ik sor 50 kr., Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzék 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr.

Egy színlap 10 kr.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás fél 7 órakor.

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap vasárnap szeptember 21-én

Bölcső és koporsó.

Alkalmi darab.

TAVIRATOK.

Kossuth ünnephez.

Budapest, szept. 19. (Saj. tud. táv.) Kossuth sirjánál ma délután folyt le a polgárság ünnepzése. Megható látvány volt az öreg honvédek dalárdája, a kik sirva énekeltek. A főváros polgársága nevében *Polónyi* beszélt. A beszéd után a kún nők helyezték el az első koszorút, majd az öreg honvédek nevében *Lakatos Miklós*, az egyetemi ifjuság nevében pedig *Hoffmann Ottó* tették le koszorúikat Kossuth sirjára.

A sir körül állottak: Kossuth Ferencz, Kossuth Lajos Tódor, Barabás Béla városunk képviselője, Papp Elek, Tóth János és többen.

Este fényárban uszik a főváros, a kivilágítás várakozáson felül pompás. Feltűnést keltő gróf *Károlyi Györgyné* és *Batyány* palotáinak pazar kivilágítása.

Hét órakor óriási tömeg a Muzéum-köruton szerenádof adott *Ruttkayné* lakásánál. Délben nagy meglepetést kellett, hogy a Népszínház erkélyéről művésznők és művészek hazafias nótákat énekeltek másfélóra hosszat.

Cap Haitieni zavargások

New-York, szeptember 19. Egy cap-haiteni tavisat megerősíti azt a hírt, hogy Lord tábornokot Limbe mellett e hó 17-én megverték. Lord tábornok három órai harc után, a melyben sok katonája és több tábornoka is elesett vagy megsebesült, feladta állásait ágyuival és lövészsereivel együtt. Az ellenesség, a melynek száma 4000, Cap-Haitien felé tart. (M. T. I.)

Öngyilkos sikasztó.

Bécs, szeptember 19. (Saj. tud. táv.) Jelinek ki összesen négy millió hatszáz ezer koronát sikasztott, ma Tullban megölte magát s amint hírlik 3.000.000 megtérül az elsikkasztott összegből. A sikasztó lakásán feltörve pénzszekrényét 500.000 korona sorsjegyet találtak.

Az olasz nagykövet Pelletan beszédéről.

Páris, szeptember 19. Az itteni lapok azt jelentik, hogy az olasz nagykövet kijelentette Delcassé külügyminiszter előtt, hogy az olasz kormány nem tulajdonít jelentőséget Pelletan beszédének, mért nagyon jól tudja, hogy az a beszéd korántsem felel meg a francia kormány nézetének. (M. T. I.)

Nemzetközi gyűlés.

Brüsszel, szeptember 19. Az Institut de droit international ma ülést tartott Descamps elnökle alatt. Az ülésen képviselve volt Anglia, Németország, Ausztria, Magyarország, Franciaország, Poroszország, Olaszország, Norvégia, Németalföld, Portugália és Svájc. Fraveau miniszter a gyűlés üdvözlése után annak a reményének adott kifejezést, hogy a mostani gyűlés munkája épp oly áldásos lesz, mint az előbbieké. Azután Descamps visszapillantást vetett a választott bíróságok tárgyában végzett munkára, a mely a választott bírósági eljárásról szóló törvénykönyv kidolgozására vezetett. (M.T.I.)

REGÉNY-CSARNOK

Tüzzel-vassal.

Irtá: Sienkiewicz Henrik. 86.

A tatárok rettenetes pusztítást vittek véghez. Azokat is kirabolták és lemészárolták, akik nem fogtak fegyvert ellenük s csak az volt biztonságban felőlök, aki Chmielnickij táborába menekült. Ott azonban, ha kedves volt az élete, menekülni lázadóvá kellett vedlenie és a parancsszóra a testvérei, a barátai, a hazája ellen harcolnia.

Ukrániának ugyancsak kijutott a szenvedésből. Mikor kiört a lázadás, elsőnek Potocki pusztított rajta keresztül, a megtorlás jelszavával. Azután jöttek saporogiaiak, most a tatárok és végül a határon állott már a legrettegetesebb hatalom: Jeremiás herceg.

Futott is elője mindenki, nemcsak a csőcselék, de a parasztság is a Chmielnickij táborába, az egyetlen menedékhelyre. Így gyarapodott a lázadók vezére napról-napra erőben, annyival is inkább, mert az óriási embertömegbe rendet és fegyelmet hozott.

Vaskezelével a csőcselékből hatalmas haderőt teremtett s a gyakorlatlanokat a csatatéren tanította ki. Kastélyok elfoglalására, portyázásra őket küldte. Hondsa és Oslap vezetése alatt megtámadták Nataskát, be is vették, a lakosságot otolsó emberig levágták. Csetvertynski herceg fejét a saját molnárra ütötte le, a hercegnőt Oslap rabnőjéül elhurcolta.

A lengyelek között tetőpontjára hágott a kötségsbesés és a rémülete.

Ezt várták csak a Chmielnickij társai, akik régen így nógatták már a vezérüket.

— Miért nem indulsz Varsó ellen? Itt helysz, fürdesz a pálinkában és e geded, hogy a lengyelek békeességben fegyverkezzenek.

Az is megesezt, hogy az ittas tömeg éjnek idején ott ordított a Chmielnickij sátra előtt.

— Vezess minket a lengyelek ellen!

Chmielnickij pedig keservesen tépelődött. Ö gyújtotta lángra a háborgó kedélyeket, s adott

erőt ebbe a vérszegény fölkelésbe, amely most őt is magával ragadta s mint pelyhet a szél, vitte ösmerellen messzeségbe. A vér megmeredt a testében, ha a jövődől fürkészte, mert még mindig erősebbnek hitte a köztársaságot a magi kötszáz ezer emberénél.

Vége mégis rászánta magát, hogy tanácsot hívjon össze. Vérbenforgó szemekkel nézett körül az aivezérem és durván kiáltott rájuk:

— Nohát, mit akartok?

Senki sem felelt.

— Varsó ellen akartok indulni? Azalatt majd idejön a herceg és mint a villám, halálrasújtja az asszonyaitokat gyermekeiteket, azután utáunk ered és hátbatámadja a seregünket. Akkor pedig két tűz között nem menekül meg egy emberünk sem.

Nem mondott neki senki sem ellent.

— A tatárok szövetségében nem bizhatunk sokat. Ma velünk tartanak, de holnap ellenünk fordulhatnak, vagy visszatakarodnak a Krimbe és rabszolgául minket visznek el.

— No hát mit akartok, az ördögbe is! Wisniowickivel akartok megütközni? Ő egymaga is föltartóztatja egész seregünket s azalatt összeszedik magukat a királyi csapatok is és ellenünk jönnek. Nos, választatok.

Válasz helyett azonban mély hallgatás felelt. Chmielnickij győzött ezuttal.

— Nos, az inatokba szállta a bátorság? Hát miért nem ösztökéltek már, hogy Varsó ellen menjek? Azt mondom néktek, hogy ne akarjátok okosabbak lenni, mint én és bizzatok meg bennem, hogy tudom, mi válik Saporogianak és hatalmunknak a javára!

Chmielnickij tudniillik az alkudozásokra, békekötésre gondolt.

Ismerte a köztársaságiakat alaposan, tudta, hogy az országgyűlés inkább szavaz meg jókora kárpótlást is, mint hadviselést és erre a célra új terhes adókiivetést. Varsóban pedig nyert ügye volt. A király mellett — akinek a halálhíre még nem jutott el hozzá — sokan voltak a zászlósúrak és udvari föméltóságok közül, akik féltékeny, irigy szemmel nézték az ukrániai urak óriási birtokait s akik kiengesztelték volna az uralkodót a kozáksággal, amelyet aztán a pogányok ellen vezettek volna háborúba.

Az ilyen békekötés néki is szépen jövedelmezett volna. Jóságokat és a föhetmani rangot. Ezért időzött Biala-Zerkievbén, ezért erősítette seregét, hogy aztán így szólhasson:

— Csak a hatalmasak egyezkednek egymással. En is hatalmasság vagyok.

Es ha sikerül néki a békekötés, akkor kicsavarta a herceg kezéből is a kardot, amelyet ha nem tesz le: ő lesz áruló, akár csak éppen Chmielnicki.

(Foly. köv.)

SZERKESZTOI POSTA.

H. E. A kinek megvolt a szeme, láthatta, hogy a jogakadémiai két emeletes épület összes ablakaiban égett két-két gyertya, impozáns látványt nyujtva a járóelőknek. Persze, némelyek a szemüket be szokták hunyni a világoosság előtt s aztán sötétbe vágnak nagyokat a semmin. Így járt ama lap riportere is; de ezen kár volt fennakadnia. Megszoktuk, szóra sem érdemes.

KÖZGAZDASÁG.

Árúárak és Tárak
Társadé jelentés
A Társadé eredeti társadé
Hatalmidek
Budapest, szept. 18.

Buza októberre	8.01
Buza áprilisa	8.98
Tengeri	5.16
Rozs okt.	6.58
Zab ápr.	6
Káposzta, repce, aug.	96

Értéktársadé
Budapest, szept. 18.

Osztrák hitel	697.—
Magyar hitel	701.—
Alarvasut	—
Rimaszarány	609.50

Magyar jelölés	242.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyások

a budapesti áru- és értéktársadé 1902. szept. 18-án.

Magyar aranyjárdék 4%	120.50
Magyar koronajárdék	98.15
Magyar vasuti kölcön aranyban 4.5%	—
Magyar vasuti kölcön ezüstben 2.5%	—
Magyar keleti vasuti államkölcön 1876-ból	—
Magyar födtehermentesítési kölcön 4%	98
Halmérii jegy megváltási kölcön	100
Horvát-szlavon födtehermentesítési kölcön	87.60
Magyar nyeresemény-sorsjegy-kölcön	205.—
Társadékölcön sorsjegy-kölcön	162
Osztrák járdék papirban	101.—
Osztrák járdék papirban	101.—
Osztrák járdék aranyban	121.50
Osztrák korona járdék	99.50
Osztrák államsorsjegyek	152.25
Osztrák magyar bank részvény	15.90
Magyar hitelbankrészvény	726.—
Osztrák hitelintézet részvény	712.50
Párisi visita	95.10
20 frnkos arany (Napoleon'dor)	19.06
Németbirodalmi márka	117.02
Londoni visita	239.60
20 márkás arany	23.41

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Három magtár

azonnal kiadó a
Biharmegyei kereskedelmi, ipar- és terményhitelbank
Nagy-Teleky-utcai házában. 806.

Kiadó lakás.

A Biharmegyei takarékpénztár Kossuth-utcai házában

Egy másodemeleti udvari lakrész

két szoba alkov, előszoba, konyha és megfelelő mellékhelyiségekkel

f. évi november hó 1-től kiadó.

Értekezhetni az intézet I. emeleti üzlet-helyiségében. 294

Kiadó lakás.

A Mezey-féle házban (Kossuth Lajos-utca) egy első emeleti utcai lakás, mely áll: **4 szoba, 1 alcoven**, mellékhelyiségek s egy üveges **terasz** a Kö. rözsre,

f. évi november hó 1-től kiadó.

292

Kiadó magtárak.

A Nagyvárad Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weinberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehető.

Értekezhetni a Nagyvárad Takarékpénztárnál.

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1902. évi május 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.																			
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.													
Budapest ind.	6 50	8 30	2 13	5 45	9 15	—	Kolozsvár ind.	—	5 23	7 11	12 53	6 17	11 10	P.-Ladány ind.	4 11	1 24	5 35	10 53	2 29	6 05													
Rákos >	7 02	8 51	2 13	6 06	9 28	—	Jegénye >	—	—	6 11	8 37	2 05	7 58	12 23	Debreczen >	5 03	2 33	6 26	11 44	3 36	7 42												
Ujszász >	8 28	10 59	3 36	8 40	10 54	—	B.-Hunyad >	—	—	6 11	8 37	2 05	7 58	12 23	Érmihályfalva érk.	6 06	3 57	—	1 11	4 58	9 13												
Szolnok >	9 07	11 31	3 59	9 27	11 19	—	Csucsá >	3 25	6 40	9 19	2 38	8 37	12 55	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.																			
Szajol >	9 21	11 49	4 12	9 46	11 33	—	Rév >	5 26	7 09	10 08	3 20	9 32	1 37		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.													
P.-Ladány >	10 43	2 11	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd >	5 54	7 59	10 25	3 32	9 49	1 50	Érmihályfalva ind.	6 17	11 17	3 14	5 27	9 14	—													
Báránd >	—	2 12	—	12 07	—	5 11	Mező-Telegd >	6 21	8 11	10 42	3 44	10 07	2 03	Debreczen >	7 32	12 36	4 16	8 10	10 27	3 37													
Sáp >	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	F.-Vásárhely >	6 49	—	11 01	—	10 27	—	P.-Ladány érk.	—	1 45	5 03	9 43	11 28	5 34													
B.-Ujfalva >	11 18	2 47	6 03	12 46	1 33	5 58	Várad-Velence >	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 26	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.																			
M.-Peterd >	—	3 12	—	1 14	—	6 15	Nagyvárad érk.	7 11	8 38	11 17	4 09	10 44	2 32		V. v.	V. v.																	
M.-Keresztes >	—	3 25	—	1 28	—	6 50	Nagyvárad ind.	2 22	8 43	11 36	4 15	11 04	2 38	Debreczen i.	9 35	4 31	Nagy-Léta-	5 25	1 05														
Bors >	—	3 32	—	1 36	—	7 02	Bors >	2 47	—	11 54	—	11 22	—	Sáránd >	10 18	5 16	Vértés ind.	—	—														
Érmihályfalva >	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02	Mező-keresztés >	3 12	—	12 05	—	11 37	—	H.-Bagos >	10 28	5 26	M.-Pályi >	5 47	1 30														
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-Peterd >	3 29	—	12 17	—	11 50	—	H.-Pályi >	10 45	5 45	H.-Pályi >	6 03	1 48														
Nagyvárad ind.	12 21	4 10	6 46	2 06	2 18	12 09	B.-Ujfalva >	4 07	9 23	12 29	4 52	12 05	3 18	M.-Pályi >	10 57	5 56	H.-Bagos >	6 18	2 05														
V. Velence >	—	4 17	—	2 31	2 26	12 09	Sáp >	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—	N.-Léta-	—	—	Sáránd >	6 40	2 29														
F.-Vásárhely >	—	4 28	—	2 42	—	12 38	Báránd >	5 01	—	1 01	—	12 41	—	Vértés érk.	11 16	6 15	Debreczen é.	7 18	3 13														
M.-Telegd >	12 51	4 50	7 15	3 03	2 51	1 10	P.-Ladány >	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03	Sáránd—Derecske.																			
Élesd >	1 04	5 08	7 28	3 21	3 05	1 41	Szajol >	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19		Sz. v.	Sz. v.																	
Rév >	1 27	5 33	7 50	3 45	3 26	2 24	Szolnok >	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39	Sáránd ind.	10 23	5 26	Derecske ind.	6 11	1 49														
Csucsá >	2 14	6 22	8 37	4 52	4 16	3 07	Ujszász >	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58	Derecske érk.	10 42	5 45	Sáránd érk.	6 29	2 09														
B.-Hunyad >	2 46	7 53	9 08	5 32	4 52	4 04	Rákos >	—	1 37	6 03	9 23	6 52	7 38	Arad—Nagyvárad.																			
Jegénye >	3 10	7 51	9 33	6 01	—	5 47	Budapest érk.	—	1 50	6 20	9 35	7 10	7 50		Sz. v.	Sz. v.																	
Kolozsvár érk.	3 42	8 37	10 08	6 59	5 55	7 09								Arad ind.	5 10	11 20	9 35																
Nagyvárad—Szeged.							Szeged—Nagyvárad.							Nagyvárad—Arad.							Arad—Nagyvárad.												
	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.																		
Nagyvárad ind.	10 20	4 45	7 00	Szeged ind.	3 30	10 52	6 46	Nagyvárad ind.	10 20	4 45	7 00	Arad ind.	5 10	11 20	9 35																		
Ósi >	10 36	4 56	7 16	H.-M.-Vásárhely >	4 28	11 34	7 50	Ósi >	10 30	4 56	7 16	Kétegyháza >	6 14	12 31	10 54																		
Less >	10 48	5 15	7 40	Orosbáza >	5 41	12 22	9 20	Less >	10 48	5 05	7 40	Csaba érk.	6 40	12 57	11 24																		
Gyapju >	—	—	—	Csaba >	7 00	1 38	4 50	Gyapju >	—	—	—	Csaba ind.	7 11	1 38	4 50																		
Cséffa >	11 03	5 34	8 05	Gyula >	7 27	2 02	5 26	Cséffa >	11 03	5 34	8 05	Gyula >	27	2 05	5 26																		
Szalonta >	11 26	6 02	8 46	Sarkad >	7 47	2 22	5 54	Szalonta >	11 26	6 20	8 46	Sarkad >	7 47	2 22	5 54																		
Kötegyán >	11 44	6 21	9 15	Kötegyán >	7 57	2 32	6 10	Kötegyán >	11 44	6 24	9 15	Kötegyán >	7 57	2 32	6 10																		
Sarkad >	11 54	6 33	9 31	Szalonta >	8 23	2 57	6 47	Sarkad >	11 54	6 33	9 31	Szalonta >	8 23	2 57	6 47																		
Gyula >	12 18	6 57	10 30	Cséffa >	8 42	3 15	7 18	Gyula >	12 18	6 57	10 30	Cséffa >	8 42	3 15	7 18																		
Csaba >	1 44	7 41	4 44	Gyapju >	—	—	—	Csaba érk.	12 37	7 29	10 30	Gyapju >	—	—	—																		
Orosbáza >	2 40	8 49	5 50	Less >	9 04	3 33	7 51	Csaba ind.	2 05	7 41	4 32	Less >	9 04	3 33	7 51																		
H.-M.-Vásárhely >	3 27	10 12	7 00	Ósi >	9 21	3 49	8 16	Csaba >	2 34	7 56	5 38	Ósi >	9 21	3 49	8 16																		
Szeged >	4 02	11 05	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	4 00	8 31	Kétegyháza >	2 34	7 56	5 38	Nagyvárad érk.	9 32	4 00	8 31																		
Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.							Vaskóh—Belényes—Nagyvárad.							Nagyvárad—Érmihályfalva.							Érmihályfalva—Nagyvárad.												
	Tv. sz. sz.	Sz. v.		Sz. v.	Tv. sz. sz.		Sz. v.	V. v.		Sz. v.	V. v.		Sz. v.	V. v.		Sz. v.	V. v.																
Nagyvárad ind.	5 51	4 30	Vaskóh ind.	4 30	2 11	Nagyvárad ind.	4 25	6 44	Érmihályfalva ind.	6 13	5 20																						
V.-Velence >	6 22	4 40	Lunka-Rézbánya >	4 41	2 13	B.-Püspöki >	4 40	7 10	Érselind >	6 41	6 11																						
Félic-Fürdő >	6 26	5 02	Szudrics >	5 05	2 42	Bihar >	5 11	7 36	Szekelyhid >	7 10	6 48																						
Kardó >	6 41	5 16	Belényes >	5 31	3 19	Paptamási >	5 24	8 05	Nagykáglya >	7 22	7 02																						
Nyárló >	7 22	5 51	Sonkolyos >	5 50	3 42	Gyapoly >	5 37	8 21	B.-Diószeg >	7 35	7 22																						
Magyar-Gyepes >	7 34	6 02	Belényes-Ujlak >	6 01	3 54	B.-Diószeg >	5 53	8 44	Gyapoly >	7 50	7 40																						
Tasádfő >	7 49	6 16	Borz >	6 09	4 04	Nagykáglya >	6 05	8 59	Paptamási >	8 11	8 08																						
Drág-Cséke >	8 04	6 30	Sólyom >	6 22	4 25	Szekelyhid >	6 28	9 32	Bihar >	8 29	8 33																						
Drág ar-Cséke >	8 21	6 43	Gyanta >	6 41	4 46	Érselind >	6 49	10 11	B.-Püspöki >	8 52	8 58																						
Musesd >	8 34	6 54	Hollód >	6 55	5 06	Érmihályfalva érk.	7 19	10 36	Nagyvárad érk.	9 06	9 15																						
Szombatság-Rogoz >	9 05	7 22	Szombatság-Rogoz >	7 10	5 32	Szombatság—Rogoz—Dobrest.							Dobrest—Rogoz—Szombatság.																				
Hollód >	9 18	7 34	Dusesd >	7 34	5 58		V. v.	Tv. sz. sz.		V. v.	Tv. sz. sz.																						
Gyanta >	9 32	7 47	Magyar-Cséke >	7 46	6 11	Szombatság-Rogoz ind.	9 10	7 25	Dobrest ind.	6 06	4 22																						
Sólyom >	9 55	8 09	Drág-Cséke >	8 05	6 35	Nánhegyesel >	9 36	7 51	Nánhegyesel >	6 16	4 32																						
Borz >	10 10	8 22	Tasádfő >	8 19	6 49	Dobrest >	9 46	8 01	Szombatság-Rogoz érk.	6 40	4 56																						
Belényes-Ujlak >	10 22	8 32	Magyar-Gyepes >	8 33	7 04	Nagyvárad—Dévaványa—Gyoma.							Gyoma—Dévaványa—Nagyvárad.							Vésztő—Kötegyán—Hollód.							Hollód—Kötegyán—Vésztő.						
Sonkolyos >	10 35	8 44	Nyárló >	8 43	7 15		V. v.	Sz. v.		V. v.	Sz. v.		V. v.	V. v.		V. v.	V. v.																
Belényes >	11 21	9 17	Kardó >	9 06	7 38	Nagyvárad ind.	5 50	2 11	Gyoma ind.	3 40	2 30	Vésztő ind.	4 45	5 15	Hollód ind.	4 35	11 12																
Szudrics >	11 44	9 38	Félic-Fürdő >	9 19	7 51	Ósi >	6 02	2 14	Ozed >	4 07	2 54	Okány >	5 07	5 33	Mocsár-Gyanta >	4 46	11 35																
Lunka-Rézbánya >	12 13	10 01	V.-Velence >	9 39	8 14	Uj-Palota >	6 24	2 29	Déva-Ványa >	4 37	3 26	Gyanta >	5 23	5 48	Rippa >	5 02	12 10																
Vaskóh >	12 29	10 15	Nagyvárad érk.	9 49	8 25	Gyires >	6 41	2 42	Kéthalom >	4 54	3 43	Sarkad-Keresztur >	5 36	5 57	Tenke >	5 24	12 10																
Szekelyhid—Margitta—Sz.-Somlyó.							Sz.-Somlyó—Margitta—Szekelyhid.							Szeghalom—Füzes-Gyarmat.							Füzes-Gyarmat—Szeghalom.												
	V. v.	Sz. v.		Sz. v.	V. v.		V. v.	V. v.		V. v.	V. v.																						
Szekelyhid ind.	9 46	6 40	Szilágy-Somlyó ind.	3 18	1 50	Szeghalom ind.	10 20	5 50	P.-Ladány ind.	6 50	2 04																						
A.-Keresztur >	10 30	7 22	Sz.-Nagyfalu >	3 43	2 17	Füzes-Gyarmat >	10 45	6 17	Szerep >	7 40	2 48																						
V.-Ábrány >	10 44	7 35	Ipp >	4 11	2 35	B.-N.-Bajom >	11 43	7 15	B.-Udvari >	7 54	3 01																						
Monos-Petri >	10 55	7 45	Széplak >	4 35	3 12	B.-Udvari >	11 58	7 30	B.-N.-Bajom >	8 17	3 23																						
Margita >	11 20	8 04	Bályok >	4 47	3 25	Szerep >	12 09	7 41	Füzes-Gyarmat >	9 09	4 07																						
Felső-Ábrány >	11 34	8 17	Szoldobágy >	5 01	3 40	P.-Ladány érk.	1 11	8 32	Szeghalom >	9 30	4 28																						
Szoldobágy >	11 56	8 37	Felső-Ábrány >	5 19	4 11	A vonatok közlekedési ideje középeurópai idő szerint van kitüntetve.																											
Bályok >	12 10	8 50	Margita >	5 38	4 22	A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelölik.																											
Széplak >	12 33	9 12	Monos-Petri >	5 48	4 33																												
Ipp >	1 03	9 40	V.-Ábrány >	5 58	4 44																												
Sz.-Nagyfalu >	1 25	9 59	A.-Keresztur >	6 11	4 58																												